

II. RAZDOBLJE 1526—1790.

1) Izdanja izvorne građe.

Među najvažnija izdanja izvora za to razdoblje treba ubrojiti Zaključke Hrvatskog sabora koje izdaje Arhiv Hrvatske. U proteklom desetljeću izašlo je pet knjiga (V—IX) za godine 1743—1808; a pripremili su ih J. Buturac, I. Filipović, M. Hrg, M. Križman, V. Šojat i M. Pandžić.¹

Počevši od 1964. G. Novak objavljuje mletačka uputstva i izvještaje iz Dalmacije (*Commissiones et relationes venetae*) nastavljajući time rad Š. Ljubića koji je prekinut 1880, objavljivanjem treće knjige. U četiri knjige (knj. IV—VII) Novak je objavio uputstva i izvještaje od 1572—1671. koji obuhvaćaju veoma širok krug pitanja i predstavljaju prvorazredan izvor za povijest Dalmacije.² G. Novak je u više nastavaka objavio i opsežan izvještaj anonimnog izaslanika austrijske vlade iz 1775/6. o prilikama u Dalmaciji.³ A. Jutronić je objelodanio dopise mletačkih organa vlasti na Braču duždu i Vijeću desetorice te nekoliko dokumenata za povijest Sutivana na Braču.⁴ Odredbe hvarskog kneza Petra Semitecola iz 1612. s popisom zaplijenjenih crkvenih imanja objavio je V. Grgić,⁵ dok je M. Bašica tiskao dokumente koji se odnose na Makarsko primorje potkraj XVII stoljeća.⁶

I. Mažuran je objelodanio važan izvor za poznavanje društvenih prilika u Slavoniji — protokol rješenja zemaljske uprave za Slavoniju 1738—42.⁷ Putni dnevnik Josipa II o prilikama u Hrvatskoj i na jadranskoj obali i njegov cirkular o reinkorporaciji Banske Krajine iz 1775. objavio je I. Erceg.⁸

U proteklom razdoblju tiskano je više izvora za proučavanje stanovništva, naselja i migracija od XVI do XVIII stoljeća. I. Mažuran je objelodanio

¹ Zaključci Hrvatskog sabora V, 1743—1749, 1966; VI, 1749—1753, 1968; VII, 1753—1758; 1970; VIII, 1759—1773, 1971; IX, 1777—1807, 1974.

² G. Novak, *Commissiones et relationes venetae* IV, MSHSM 47, 1964; V, MSHSM 48, 1966; VI, MSHSM 49, 1970; VII, MSHSM 50, 1972; v. prikaz T. Raukara u HZ XXV—XXVI, 1972—73, 562—565.

³ G. Novak, *Trgovina i pomorstvo Dalmacije u drugoj polovici XVIII stoljeća*, *Starine JAZU* 53, 1966, 5—48; dijelovi tog izvještaja koji se odnose na druga pitanja objavljeni su u *Starinama* 49, 1959, 5—80; 50, 1960, 461—518; 51, 1962, 61—112; 52, 1962, 5—48.

⁴ A. Jutronić, *Pisma mletačkih predstavnika na Braču Vijeću desetorice i duždu (1518—1795)*, *Starine JAZU* 53, 1966, 49—87; *Četiri grupe dokumenata iz prošlosti Sutivana*, *Izdanja HA u Splitu* 7, 1969, 409—434.

⁵ V. Grgić, *Jedan nepoznati akt hvarskog kneza i providura Piera Semitecola*, *Prilozi povijesti otoka Hvara III*, 1969, 28—42.

⁶ M. Bašica, *Jedan dio mletačkih izvora za povijest Makarskog primorja i njegova zaleđa koncem 17. stoljeća*, *Prilozi povijesti otoka Hvara III*, 1969, 5—27.

⁷ I. Mažuran, *Rješenja zemaljske uprave za Slavoniju 1738—1742*. Građa za historiju Osijeka i Slavonije 3, *Historijski arhiv u Osijeku*, 1970, str. 482.

⁸ I. Erceg, *Dnevnik Josipa II o prilikama u Hrvatskoj i na jadranskoj obali god. 1775*, *Starine JAZU* 53, Zagreb 1966, 223—262; *Josipov cirkular o reinkorporaciji i drugome*, *VHA u Rijeci i Pazinu XV*, 1970, 131—141.

popise zapadne Slavonije iz 1698. i 1702. Time su nadopunjeni popisi koje je za isto razdoblje tiskao T. Smičiklas u drugoj knjizi »Dvjestogodišnjice oslobođenja Slavonije«. Mažuran je 1974. objavio i maticu krštenih, oženjenih i umrlih grada Osijeka 1693—1703,⁹ a I. Erceg dokumente o pokušaju naseljavanja Crnogoraca u Kraljevici i uz karolinšku cestu 1780—81.¹⁰ D. Božić-Bužančić objavila je tabelarne preglede stanovništva, zanimanja i privrednih objekata za Dalmaciju iz 1771. i 1781, te popise splitskih građana iz 1507, 1841. i 1850.¹¹ N. Božanić-Bezić je predočila podatke iz matica krštenih na Visu od 1587—1628. i popise stanovništva Komiže 1748—1807,¹² a A. Šupuk podatke iz matica krštenih u šibenskom predgrađu Dolac 1685—1700.¹³ Najstariju maticu krštenih u Županji i okolnim selima od 1717—19. objavio je A. Beneković.¹⁴ M. Bertoša je tiskao sačuvani fragment itinerara mletačkih sindika koji sadržava podatke o stanovništvu i kolonizaciji nekih istarskih mjesta.¹⁵

Građa o agrarnim odnosima u sjevernoj Hrvatskoj još uvijek se ne objavljuje sistematski. J. Adamček je objavio građu o susjedgradsko-stubičkom vlastelinstvu u XVI st.¹⁶ i, u prijevodu M. Pandžića, opis gospodarskog stanja vlastelinstava Đurđevca, Prodavića i Koprivnice iz 1548.¹⁷ Potpuniju ocjenu gospodarskih prilika i agrarnih odnosa u XVII st. omogućit će popisi i procjene zrinsko-frankopanskih dobara iz 1672—73. koje je priredila R. Modrić.¹⁸ Strukturu feudalnog zemljišnog posjeda u Slavoniji u XVIII st. osvjetljavaju Passardyjev popis vlastelinstava i sumarni katastri koje je objavio

⁹ I. Mažuran, Popis zapadne Slavonije 1698. i 1702. godine, Osijek 1966; Stanovništvo grada Osijeka 1693—1703, Osijek 1974.

¹⁰ I. Erceg, Pokušaj naseljavanja Crnogoraca u Kraljevicu i uz Karolinu (u 2. polovici 18. stoljeća), Starine JAZU 55, 1971, 305—331.

¹¹ D. Božić-Bužančić, Dvije anagrafske tabele za područje Dalmacije iz druge polovice 18. stoljeća, AV XI—XII, 1968—69; 43—53; Prilog poznavanju građana i pučana u Splitu početkom XVI stoljeća, isto XVI, 1973, 159—176; Prilog poznavanju stanovništva Splita u XVIII stoljeću, Izdanje HA u Splitu 8, 1974, 155—232.

¹² N. Božanić-Bezić, Popisi stanovništva Komiže u XVIII i početkom XIX stoljeća, Čakavska rič II, br. 2, 1972, 65—115; Prilog proučavanju stanovništva otoka Visa krajem XVI i početkom XVII stoljeća, isto IV, br. 2, 1974, 31—50.

¹³ A. Šupuk, Najstarija matica šibenskog predgrađa Dolac (Liber baptizatorum Parochiae Sancti Marci a die 8. octobris 1685. usque ad annum 1700. inclusive), isto IV, br. 2, 1974, 5—30.

¹⁴ A. Beneković, Najstarije obitelji Županje, Bošnjaka i Štitara, Županjski zbornik II, 1969, 82—106.

¹⁵ M. Bertoša, Istarski fragment itinerara mletačkih sindika iz 1554. godine, VHA u Rijeci i Pazinu XVII, 1972, 37—44.

¹⁶ J. Adamček, Građa o susjedgradsko-stubičkom vlastelinstvu 1563—1574, AV VII—VIII, 1964, 7—340.

¹⁷ J. Adamček, Opis gospodarskog stanja vlastelinstava Đurđevca, Prodavića i Koprivnice 1548, Kaj II, br. 6, 1969, 25—27.

¹⁸ R. Modrić, Povijesni spomenici obitelji Zrinskih i Frankopana. Vol. 1. Popisi i procjene dobara (1672—1673), Djela JAZU 55, 1974, 410.

I. Karaman.¹⁹ Katastik venecijanskih stečevina u okolici Trogira iz 1711. objelodanio je V. Omašić.²⁰

I u proteklom desetljeću nastavljeno je objelodanjivanje istarskih statuta i urbara, koji predstavljaju najvažniji izvor za gospodarsku i socijalnu povijest Istre. V. Bratulić je tiskao urbare Pazinske grofovije iz XVI stoljeća,²¹ a D. Klen grožnjanski statut i njegove dopune do kraja XVIII st.,²² urbare i urbarske popise za Lupoglav 1560—71.²³ te urbarsku građu za Trsat 1524—1601.²⁴ Uz opširan uvod I. Grah je priopćio važan urbar pićanske biskupije 1617—21,²⁵ a G. Radossi i J. Jelenčić statut Vodnjana i njegove dopune u XVI i XVII stoljeću.²⁶ Važan izvor za poznavanje gospodarskih prilika u Istri u XVI st. — katastik gorivog drva sastavljen od Fabija de Canal 1566. — objelodanio je D. Klen.²⁷ A. Pauletich je tiskao rovinjski katastik iz 1637.²⁸

Sistematsko objelodanjivanje nove građe o seljačkoj buni 1573. započeo je J. Adamček. Na prilike u doba seljačke bune odnosi se spomenuta građa o susjedgradsko-stubičkom vlastelinstvu. Adamček je 1967. objavio nove dokumente o ugušivanju seljačke bune,²⁹ a zatim je u zajednici s I. Filipovićem i M. Križmanom u tri navrata objelodanio još 75 novo-pronađenih dokumenata o toku seljačke bune, njenom ugušivanju i odjecima. Ti dokumenti potječu iz Mađarskog državnog arhiva u Budimpešti i austrijskih arhiva.³⁰ Rad na pronalaženju nove arhivske građe prikazan je u poseb-

¹⁹ I. Karaman, *Historijat slavonskih vlastelinstava do sredine 18. stoljeća* (»Slavonski katastar« P. I. Passardyja), AV XVI, 1973, 123—157; Sumarni katastar veleposjeda u Slavoniji od 18. do 20. stoljeća, Radovi Centra JAZU u Vinkovcima II, Zagreb 1973, 167—213.

²⁰ V. Omašić, *Katastik trogirskog dijela »Nove stečevine« iz 1711. godine*, Izdanje HA u Splitu 8, 1974, 79—153.

²¹ V. Bratulić, *Urbari pazinskog feuda (XVI st.)*, VHA u Rijeci i Pazinu X, 1965, 247—290.

²² D. Klen, *Statut Grožnjana*, isto VIII—IX, 1964, 205—256; isto X, 1965, 201—243

²³ D. Klen, *Urbari i urbarski popisi Lupoglava (1560—1571)*, isto XVIII, 1973, 5—69.

²⁴ D. Klen, *Urbar i popis prihoda Trsata (1524—1601)*, isto XVI, 1971, 7—50.

²⁵ I. Grah, *Urbar pićanske biskupije (1617—1621)*, isto XVI, 1971, 265—283.

²⁶ G. Radossi, *Introduzione allo Statuto di Dignano*, Atti I, Rovinj 1970, 19—154, s tekstom statuta; J. Jelenčić, *Aggiunte e modifiche allo Statuto di Dignano*, Atti II, Rovinj 1971, 7—100.

²⁷ D. Klen, *Katastik gorivog drva u istarskim šumama pod Venecijom* sastavljen od Fabija da Canal godine 1566, VHA u Rijeci i Pazinu XI—XII, 1966—67, 5—88

²⁸ A. Pauletich, *Libro catastico di Rovigno del 1637*, Atti II, Rovinj 1971, 103—168.

²⁹ J. Adamček, *Novi dokumenti o ugušivanju seljačke bune 1573*, AV X, 1967, 69—115.

³⁰ J. Adamček-I. Filipović-M. Križman, *Nova građa o seljačkoj buni 1573. (I)*, AV XI—XII, 1968—69, 7—41; J. Adamček, I. Filipović, *Nova građa o seljačkoj buni 1573. (II)*, AV XIV, 1971, 223—236; J. Adamček-I. Filipović, *Nova građa o seljačkoj buni (III)*, AV XV, 1972, 17—53.

nim izvještajima koji sadržavaju i podatke o građi koja još nije objavljena.³¹ Izvještaj upravitelja vlastelinstva Kozje Graffensteinera o toku bune u donjoj Štajerskoj objavio je B. Grafenauer.³² J. Adamček, I. Filipović, M. Hrg, J. Kolanović i M. Pandžić priredili su građu o seljačkim bunama i pokretima XV—XVIII stoljeća: o buni u Donjoj Bukovici 1749, otporu davanju desetine u moravačkom distriktu (1490—1510), pobuni na posjedu Banci u Križevačkoj županiji 1516, buni na vlastelinstvima Beli i Ivancu 1568—69, pazinskoj buni 1570—71, odjecima seljačke bune 1573, nemirima na vlastelinstvu Vukovini u XVII st. i o nemirima na posjedima Zagrebačkog kaptola u Varaždinskim Toplicama.³³

Tri nova dokumenta o pučkom ustanku Matija Ivanića na Hvaru 1510—14. pronašao je M. Nikolanci.³⁴

Dokumente o dosad nepoznatoj seljačkoj buni u okolici Pićnja u Istri objavio je M. Bertoša,³⁵ a V. Omašić je tiskao građu o pokretu kaštelanskih težaka protiv trogirskih zemljoposjednika i o agrarnim odnosima u Kaštelima.³⁶ Novu građu o bunama krajišnika u Banskoj krajini 1730—31. i 1750. objavili su J. Šidak³⁷ i S. Gavrilović.³⁸ Skupinu novih dokumenata o seljačkoj buni 1755. publicirao je I. Karaman.³⁹

U proteklom desetljeću tiskano je nekoliko knjiga i više skupina građe za povijest hrvatskih gradova. God. 1971. pojavio se dvadeseti svezak »Povijesnih spomenika grada Zagreba«, koji sadržava građu XVIII st., a pripre-

³¹ J. Adamček-M. Križman, Izvještaj o istraživanju arhivske građe o seljačkoj buni 1573. u austrijskim arhivima u 1968. godini, AV XI—XII, 1968—69, 445—468; J. Adamček-I. Filipović-M. Križman, Izvještaj o istraživanju građe o seljačkoj buni 1573. u inostranim arhivima 1969. i 1970. godine, AV XIII, 1970, 489—511; J. Adamček-I. Filipović, Izvještaj o radu na pronalaženju građe o seljačkoj buni 1573. u četverogodišnjem razdoblju (1968—1971), AV XIV, 1971, 327—356; I. Filipović, Istraživanje arhivske građe o seljačkoj buni 1573, RIHP 5, 1973, 31—40.

³² B. Grafenauer, Kmečki upor v očeh fevdalca, Nedeljski dnevnik 9. VI 1974 (u slovenskom prijevodu).

³³ J. Adamček - I. Filipović - M. Hrg - J. Kolanović - M. Pandžić, Seljačke bune u XV—XVIII stoljeću (građa), AV XVI, 1973, 7—85; J. Adamček, Seljački nemiri na posjedima oko Varaždinskih Toplica (1604—1656), Kaj VIII, br. 12, 72—77

³⁴ M. Nikolanci, Tri nova dokumenta o hvarskom pučkom ustanku 1510—1514, Hvarski zbornik 2, 1974, 77—85.

³⁵ M. Bertoša, Mletačke arhivske vijesti o buni seljaka u Pazinskoj grofoviji godine 1653, VHA u Rijeci i Pazinu XVIII, 1973, 153—160.

³⁶ V. Omašić, Prilog poznavanju težačkog pokreta u Dalmaciji, Izdanje HA u Splitu 7, 1969, 143—210.

³⁷ J. Šidak, Dva priloga za hrvatsku povijest u XVIII stoljeću, AV IX, 1967, 123—136.

³⁸ S. Gavrilović, Građa vojvođanskih arhiva o Banskoj krajini prve polovine XVIII stoljeća, Starine JAZU 54, 1969, 141—202.

³⁹ I. Karaman, Prilozi za povijest bune križevačkih seljaka 1755. god., AV XVI, 1973, 87—107.

mili su ga E. Laszowski i L. Dobronić.⁴⁰ Zapisnike općine Osijek-Tvrđa iz prve polovice XVIII st. objelodanio je I. Mažuran,⁴¹ a K. Firinger najvažniji izvor za povijest Osijeka nakon oslobođenja od Turaka — magistrarsku instrukciju iz 1690.⁴² L. Kiš je preveo na hrvatski statut grada Iloka iz 1525,⁴³ a R. Puschnig objavio je izvještaje iz 1594. o stanju tvrđava u gradovima Varaždinu, Koprivnici, Križevcima i Ivaniću.⁴⁴

Za nekoliko gradova publicirana je građa o cehovskim organizacijama. K. Filić objavio je zapisnik mesarskog ceha,⁴⁵ a M. Androić pravila ceha tkalaca i ceha pećara-lončara u Varaždinu.⁴⁶ Građu o cehovima u Sl. Brodu objavila je M. Šerčer,⁴⁷ a o cehovima u Karlovcu K. Miholović.⁴⁸ C. Fisković je priopćio hrvatskim jezikom pisane pravilnike trogirskih bratovština iz 1630. i 1790, pravilnike splitskih bratovština iz 1691. i 1762. te računске bilješke Hvarkinje Jelene Fazaneo 1685—1711.⁴⁹

Carinski i tridesetnički cjenik grada Senja iz 1577. objavio je Z. Herkov. On je s opširnim uvodom objelodanio i statut Karlobaga iz 1757.⁵⁰ Uvid u gospodarske veze Rijeke s njenim zaleđem daju računi riječkih mitnica za XVI i XVII st. koje je za tisak priredio F. Gestrin.⁵¹ On je upozorio i na građu o pomorskim vezama Rijeke s talijanskim gradovima od XV do

---

⁴⁰ Povijesni spomenici grada Zagreba XX. Zapisnici sjednica, prosvjedi i odluke od 1701. do 1742. Knjiga zagrebačkih građana od 1733. do 1799. Vlasnici zagrebačkih kuća u XVIII stoljeću (tabele). Građu pripremili E. Laszowski i L. Dobronić. Tabele i indeks sastavila L. Dobronić. Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb 1971.

⁴¹ I. Mažuran, Najstariji zapisnik općine Osijek-Tvrđa od 1705. do 1746. godine. Uvod u historiju Osijeka XVIII stoljeća, 1965, Historijski arhiv u Osijeku.

⁴² K. Firinger, Magistratska instrukcija za grad i tvrđavu Osijek od 18. VII 1690, Osječki zbornik XIII, 1971, 161—167.

⁴³ L. Kiš, Statut grada Iloka 1525, Godišnjak MH Vinkovci 7, 1970, 39—110.

⁴⁴ R. Puschnig, Varaždin und seine Nachbarfestungen in Jahre 1594, GMV 4, 1970, 41—60.

⁴⁵ K. Filić, Varaždinski mesarski ceh. Zapisnici ceha od god. 1589. do zaključno god. 1708. Varaždin 1968, Povijesni spomenici grada Varaždina.

⁴⁶ M. Androić, »Navuka tkalechkoga mestre modussi navade, red, szloboschine y pravice«. Pravila ceha tkalaca u Varaždinu iz godine 1561. na hrvatskom jeziku, AV X, 1967, 53—67; Pravila varaždinskog ceha pećara-lončara na hrvatskom jeziku iz 1717. godine s nekim podacima o varaždinskim pećarima-lončarima od 16. do 19. stoljeća, isto XI—XII, 1968, 81—97.

⁴⁷ M. Šerčer, Cehovska organizacija u Brodu na Savi, ZHIS 9, Sl. Brod 1972, 43—62.

⁴⁸ K. Miholović, Karlovački cehovi u XVIII i XIX stoljeću, ZHA u Karlovcu II, 1970, 105—160.

⁴⁹ C. Fisković, Dva pravilnika trogirskih bratovština na hrvatskom jeziku, Čakavska rič I, br. 1, 1971, 99—122; Dva pravilnika splitskih bratovština na hrvatskom jeziku, isto, br. 2, 1971, 117—147; Računske bilješke Hvarkinje Jelene Fazaneo iz XVII—XVIII stoljeća na čakavskom, isto IV, br. 2, 1974, 105—152.

⁵⁰ Z. Herkov, Carinski cjenik grada Senja od godine 1577, VHA u Rijeci i Pazinu XVII, 1972, 46—78; Statut grada Karlobaga od godine 1757, isto XX, 1975—76, 77—105.

⁵¹ F. Gestrin, Mitninske knjige 16. in 17. stoletja na Slovenskem, Viri za zgodovino Slovencev V, SAZU, Ljubljana 1972.

XVIII stoljeća.⁵² Dokumente o uređenju luka u Poreču i Rovinju u XVII st. objavio je M. Bertoša,⁵³ a građu o Kupi kao plovnom putu Đ. Zatezalo.⁵⁴ Nekoliko dokumenata o trgovini i ekonomskoj politici na sjevernom Jadranu u XVIII st. publicirao je I. Erceg.⁵⁵

O ratovima s Turcima u XVI i XVII stoljeću objavljeno je nekoliko literarnih izvora. Izdavačko poduzeće »Liber« izdalo je 1971. djela Ferenc Črnka, B. Karnarutića i P. Rittera-Vitezovića o podsjedanju i osvojenju Sigeta 1566.⁵⁶ D. Švagelj prikazao je djelo Marka Stančića Horvata iz 1567. o prvoj opsadi Sigeta 1556,⁵⁷ a D. Kečkemet objavio je odlomke iz »Povijesti kandijskog rata u Dalmaciji« Šibenčanina Frane Divnića.⁵⁸ Članke u bečkom listu »Das Wienerblättchen« o vojnim operacijama u Slavonskoj Vojnoj krajini 1787—91. priopćio je A. Brlić.⁵⁹ Pisma turskih paša Nikoli Jurišiću iz 1539. tiskao je u njemačkom prijevodu J. Perenyi.⁶⁰ Kroničarske i druge zapise o borbama Zrinskih s Turcima u XVI i XVII st. objelodanio je J. Adamček.⁶¹ G. Stanojević je priopćio popis vojnog potencijala Dalmacije i Boke Kotorske iz 1642.⁶² Opširan turski dokument o razgraničenju između Bosne i hrvatskih zemalja poslije Karlovačkog mira 1699. izdao je E. Kovačević.⁶³

Kajkavski vojni »obučevnik« iz XVIII st. tiskao je Š. Jurić.⁶⁴

⁵² F. Gestrin, Prispevek k poznavanju našega pomorstva v 16. stoletju iz gradiva italijanskih arhivov (Fano), VHA u Rijeci i Pazinu XIV, 1969, 161—170; K poznavanju reškega pomorstva v Markah v Italiji (XV—XVII stol.) isto XV, 1970, 39—49.

⁵³ M. Bertoša, Due progetti veneti per sistemare i porti di Parenzo e di Rovigno nella seconda meta del XVII secolo, Atti IV, Rovinj 1973, 179—203.

⁵⁴ Đ. Zatezalo, Kupa kao plovni put u XVIII i XIX stoljeću, ZHA u Karlovcu, 1970, 7—104.

⁵⁵ I. Erceg, Gradivo o ekonomskoj politici i trgovačkom prometu na Sjevernom Jadranu (Senj—Rijeka—Istra—Trst) u 18. stoljeću, VHA u Rijeci i Pazinu XIII, 1968, 5—75.

⁵⁶ Opsada Sigeta I—III, Zagreb 1971; I. Črnko Ferenc, Podsjedanje i osvojenje Sigeta; II. Brne Karnarutić, Vazetje Sigeta grada, reprint izdanja iz 1584; III. Pavao Ritter Vitezović, Odiljenje Sigetsko, reprint izdanja iz 1684.

⁵⁷ D. Švagelj, Marko Stančić-Horvat u svom vremenu, u hrvatskoj povijesti i književnosti, Radovi Centra JAZU u Vinkovcima II, Zagreb 1973, 251—305.

⁵⁸ D. Kečkemet, Dva odlomka iz »Povijesti kandijskog rata u Dalmaciji« Šibenčanina Frane Divnića (Difnika), Mogućnosti XX, Split 1973, 876—888.

⁵⁹ A. Brlić, Slavonska Vojna krajina kao poprište vojnih događaja 1787—91. u izvještajima bečke štampe onog vremena, Godišnjak MH Vinkovci 6, 1968, 187—202.

⁶⁰ J. Perenyi, Kroatische Briefe türkischer Paschas an Nicolaus Jurišić vom Jahre 1539, Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae 12, 1966, 1—4, 325—333.

⁶¹ J. Adamček, Zrinski i Turci, Kaj IV, br. 9, 1971, 43—57.

⁶² G. Stanojević, Popis vojnih posada, ratne opreme, ljudstva i stoke gradova i kaštela u Dalmaciji i Boki Kotorskoj iz 1642. godine, VVM 13—14, 1968, 107—133.

⁶³ E. Kovačević, Hududnama bosanskog vilajeta prema Austriji poslije Karlovačkog mira (Kritičko izdanje teksta), Prilozi za orijentalnu filologiju XX—XXI, Sarajevo 1974, 365—436.

⁶⁴ Š. Jurić, Kajkavski vojni »obučevnik« iz 18. stoljeća, Kaj IV, br. 12, 1971, 46—55; V, br. 1, 1972, 63—81.

Na kraju pregleda nove građe može se konstatirati da rad na njenom publiciranju još uvijek nije dovoljno sistematski, ali da je njeno objavljivanje ipak znatno popunilo fond tiskanih izvora za hrvatsku povijest i potaklo istraživanje više važnih problema.

2) Literatura

U proteklom desetljeću za razdoblje 1526—1790. u nas nije napisan ni jedan cjeloviti pregled hrvatske povijesti. Knjiga S. Guldescua »Hrvatsko-slavonsko kraljevstvo« (1970, na engleskom) napisana je bez poznavanja literature i ne odražava nivo razvoja historiografije.⁶⁵

U radu o »ostacima ostataka« Hrvatske i Slavonije u XVI st. N. Klaić je iznijela svoje poglede na društveni i politički razvoj od mohačke bitke do seljačke bune 1573.⁶⁶ J. Šidak je prikazao osnovne linije unutrašnjeg razvoja Hrvatske u prvoj polovici XVII stoljeća.⁶⁷

Noviji radovi S. Pavičića o naseljima i stanovništvu u Slavoniji nastavljaju se na njegovu monografiju o porijeklu naselja i govora u Slavoniji iz 1953.⁶⁸ Razvoj stanovništva u Požezi i okolici proučavao je J. Buturac.⁶⁹ Naseljavanje i položaj Nijemaca u Srijemu, Slavoniji i Hrvatskoj do 1918. obradio je V. Oberkersch.⁷⁰ S. Pavičić je prikazao razvoj stanovništva u Senju do početka XVII stoljeća.⁷¹ Razvoj naselja i kretanje stanovništva u biogradsko-vranskom primorju u doba mletačko-turskih ratova obradio je A. Rube Filipi,⁷² a S. Pečinjački statističke podatke o srpskom stanovništvu u dijelu Slavonske Krajine.⁷³

⁶⁵ S. Guldescu, *The Croatian-slavonian Kingdom 1526—1792*, Paris 1970.

⁶⁶ N. Klaić, »Ostaci ostataka« Hrvatske i Slavonije u XVI stoljeću (od mohačke bitke do seljačke bune 1573. g.), AV XVI, 1973, 253—325.

⁶⁷ J. Šidak, *Hrvatsko društvo u Križanićevo doba*, zbornik *Život i djelo Jurja Križanića*, Zagreb 1974, 15—34.

⁶⁸ S. Pavičić, *Razvitak naselja u županjskom području*, *Županjski zbornik* II, 1969, 65—83; III, 1971, 29—41; IV, 1973, 62—73; *Razvitak naselja u vinkovačkom kraju*, *Godišnjak MH Vinkovci* III, 1964, 49—65; *Porijeklo stanovništva vinkovačkog kraja*, *Radovi Centra JAZU u Vinkovcima I*, Zagreb 1971, 149—346; *Slavonija u svom naselnom razvitku od trinaestog stoljeća do danas*, *Zbornik radova I znanstvenog sabora Slavonije i Baranje, Osijek 1970*, 191—236; *Moslavina i okolina*, *Zbornik Moslavine I*, Kutina 1968, 7—168.

⁶⁹ J. Buturac, *Naseljavanje grada Požege 1691—1900*. Prilike u kojima se na ruševinama turske Požege rodila današnja Požega. *Požeški zbornik* II, 1966, 102—108; *Stanovništvo Požege i okolice 1700—1950*, *Zbornik za nar. život i običaje Južnih Slavena* 43, 1967, 205—594.

⁷⁰ V. Oberkersch, *Die Deutschen in Syrmien, Slawonien und Kroatien. Bis zum Ende des Ersten Weltkrieges*. Stuttgart—Graz 1972.

⁷¹ S. Pavičić, *Naseljavanje starog stanovništva iz Senja i okolice, nastanjivanje uskoka i njihovo djelovanje*, *SZ* III, 1967—68, 324—370.

⁷² A. Rube Filipi, *Biogradsko-vransko primorje u doba mletačko-turskih ratova s osvrtom na povijest naseljenja*, *RI JAZU u Zadru* 19, 1972, 405—498.

⁷³ S. Pečinjački, *Statistički podaci iz 1792. o srpskim naseljima Križevačke, Koprivničke, Ivaničke i Đurđevačke Vojne krajine*, *IČ XVI—XVII*, Beograd 1970, 87—90.

U proteklom desetljeću intenzivnije je proučavana tzv. druga slavenska kolonizacija Istre. Rad G. Stanojevića o naseljavanju Istre u XVII st. kritički je ocijenio M. Bertoša.⁷⁴ M. Bertoša je autor radova o naseljavanju i etničkom sastavu Pule i Puljštine u XVII i XVIII st.,⁷⁵ o postanku naselja iznad Limske drage te gospodarskim i etničkim prilikama u okolici kaštela Bale⁷⁶ i o neuspjelom pokušaju naseljavanja risanskih hajduka u Puljštinu (1671—75),⁷⁷ a dao je i sumarni prikaz osnovnih problema istarske kolonizacije u XVI i XVII stoljeću.⁷⁸ Uzroke opadanja stanovništva Istre u XVI i XVII st. obradili su G. Cervani i E. de Franceschi.⁷⁹

Iseljavanje hrvatskih seljaka u XVI st. u Gradišće i njihov život u novoj postojbini prikazali su M. Valentić, Z. Črnja i N. Benčić.⁸⁰ Iseljavanje u Slovačku proučava K. Kučerová.⁸¹ O iseljavanju hrvatskoga nižeg i srednjeg plemstva u Gradišće u XVI st. i njegovu položaju na tamošnjim posjedima pisao je F. Tobler.⁸² Naseljavanje bunjevačkih Hrvata u Hrvatsko primorje, Liku i okolicu Zadra obradio je R. Pavelić.⁸³

Razvoj agrarnih odnosa u sjevernoj Hrvatskoj u XVI st. istraživao je u proteklom razdoblju u tijesnoj vezi s proučavanjem uzroka seljačke bune 1573. Osim općeg prikaza tog razvoja u radovima o seljačkoj buni 1573, J.

⁷⁴ G. Stanojević, Naseljavanje Istre u XVII vijeku s osvrtom na iseljavanje iz Crne Gore i Crnogorskog primorja, Istarski zapisi XVIII, Titograd 1965, 429—468; M. Bertoša, Jedan prilog naseljavanju Istre u XVII stoljeću, HZ XIX—XX, 1966—67, 467—483; usp. i polemiku oko Bertošine ocjene: G. Stanojević, Povodom dvije kritike, IG 1971, 1, 133—142; M. Bertoša, Još o jednom prilogu naseljavanju Istre u XVII stoljeću, HZ XXV—XXVI, 1972—73, 439—460.

⁷⁵ M. Bertoša, Etnička struktura Pule od 1613. do 1797. s posebnim osvrtom na smjer doseljavanja njezina stanovništva, VHA u Rijeci i Pazinu XV, 1970, 51—130; XVI, 1971, 53—130.

⁷⁶ M. Bertoša, Dvigradsko područje prema nekim dokumentima iz XVI—XVIII stoljeća, JZ VII, 1969, 161—176; Antroponimija dvigradskog područja 1400—1750, JZ VII, 1969, 177—205; Valle d'Istria durante la dominazione veneziana con speciale riguardo alla struttura economica e etnica del Castello e del suo territorio, Atti III, 1972, 59—207.

⁷⁷ M. Bertoša, Hajdučka epizoda naseljavanja Puljštine (1671—75). Prilog problematici organizirane kolonizacije Mletačke Istre. JZ VIII, 1973, 105—160. Neki podaci o hajducima i sudskom procesu protiv njih (1671—1675), Istarski mozaik, 1971, 177—192.

⁷⁸ M. Bertoša, O nekim osnovnim problemima tzv. druge slavenske kolonizacije Istre, Radovi Pedagoške akademije u Puli I, 1968, 96—121; Prinos proučavanju etničke strukture i kolonizacije Mletačke Istre u XVI i XVII stoljeću, Susreti na dragom kamenu 4, 1972, 196—206.

⁷⁹ G. Cervani-E. de Franceschi, Fattori di spopolamento nell' Istria veneta nei secoli XVI e XVII, Atti IV, Rovinj 1973, 7—118.

⁸⁰ M. Valentić, Gradišćanski Hrvati od XVI stoljeća do danas, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb 1970; Z. Črnja-M. Valentić-N. Benčić, Gradišćanski Hrvati, Zagreb 1973.

⁸¹ K. Kučerová, Naseljavanje hrvatskih seljaka u Slovačkoj i njihov socijalni položaj, RIHP 5, 1973, 113—126.

⁸² F. Tobler, K strukturi iseljenoga hrvatskoga sridnjega i nimskoga plemstva u 16 st. i »familiaris« problem, Simposion Croaticon, Beč 1974, 39—44.

⁸³ R. Pavelić, Bunjevci, Zagreb 1973, vlastita naklada, 262.

Adamček je napose prikazao gospodarske prilike i agrarne odnose na susjedgradsko-stubičkom posjedu u XVI i XVII st. i dao kraće preglede razvoja agrara na trakošćanskom i grebengradskom vlastelinstvu.⁸⁴ Javne terete hrvatskih seljaka u drugoj polovici XVI st. obradio je I. Kampuš.⁸⁵

Istražujući agrarne odnose u Vinodolu na početku XVII st. N. Klaić i D. Klen došli su do suprotnih zaključaka.⁸⁶ Gospodarske prilike na zrinsko-frankopanskim posjedima u XVII st., uključujući i Vinodol, prikazao je i J. Adamček.⁸⁷ I. Karaman je u posebnom prilogu prikazao osnovna obilježja u razvoju agrara u sjevernoj Hrvatskoj i Slavoniji u XVIII i prvoj polovici XIX stoljeća.⁸⁸ Razvoj daljskog vlastelinstva u Slavoniji u tom razdoblju obradio je S. Gavrilović.⁸⁹ Problem uvjeta za razvoj poljoprivrede, te sudjelovanje stanovništva u neagrarnoj proizvodnji u Gorskom Kotaru, Vinodolu i Rijeci u XVIII st. izložio je I. Erceg.⁹⁰

Među radovima o agrarnim odnosima u Dalmaciji posebno mjesto zauzima istraživanje T. Raukara o ekonomskim odnosima na posjedima rogovskog samostana u XV i XVI stoljeću, jer je razotkrilo mnoge probleme karakteristične za dalmatinski agrar u cjelini.⁹¹ Poseban oblik agrarno-proizvodnih odnosa na Hvaru, »graciju«, prikazao je I. Kasandrić,⁹² a A. Marinović obradio je gospodarske prilike na Korčuli sredinom i u drugoj polovici XVIII stoljeća.⁹³ Neka pitanja razvoja agrara u Dalmaciji obradili su A. J. Soldo,⁹⁴ A. Kapor,⁹⁵ Š. Peričić⁹⁶ i V. Olašić.⁹⁷

⁸⁴ J. Adamček, Susjedgradsko-stubičko vlastelinstvo uoči seljačke bune 1573, HZ XIX—XX, 1966—67, 141—193; Trakošćansko vlastelinstvo, Kaj V, br. 11, 1972, 16—26; Vlastelinstvo Greben, Kaj VI, br. 4—5, 1973, 16—23.

⁸⁵ I. Kampuš, Javni tereti hrvatskih seljaka u razdoblju seljačke bune, RIHP 5, 1973, 79—91.

⁸⁶ N. Klaić, Vinodolsko društvo u početku XVII stoljeća, VHA u Rijeci i Pazinu XVII, 1972, 187—253; D. Klen, Urbarijalni odnosi na vinodolskim posjedima Frankopana i Zrinskih, isto 372—382.

⁸⁷ J. Adamček, Zrinsko-frankopanski posjedi u XVII stoljeću, RIHP 2, 1972, 23—46.

⁸⁸ I. Karaman, Dva priloga razmatranju agrarnih odnosa na području sjeverne Hrvatske u kasnofeudalnom i kapitalističkom razdoblju (do 1918), HZ XXV—XXVI, 1972—73, 377—385.

⁸⁹ S. Gavrilović, Daljsko vlastelinstvo Karlovačke mitropolije u XVIII stoljeću, Zbornik MS za društvene nauke 47, Novi Sad 1967, 21—23; 48, 1967, 5—37.

⁹⁰ I. Erceg, Gospodarski izvori pučanstva Vinodola, Gorskog Kotara i Rijeke u 18. stoljeću, JZ VII, 1969, 59—102.

⁹¹ T. Raukar, Ekonomski odnosi na posjedima rogovskog samostana u XV i XVI stoljeću, HZ XXIII—XXIV, 1970—71, 215—264.

⁹² I. Kasandrić, Gratia — poseban oblik agrarno-proizvodnog odnosa na području hvarske komune do XIX stoljeća, Mogućnosti XIV, br. 3, 274—297.

⁹³ A. Marinović, Pogled na gospodarsko-društveno stanje otoka Korčule sredinom i u drugoj polovici XVIII st., PZ X, 1972, 305—338.

⁹⁴ A. J. Soldo, Prilozi proučavanju agrarno-društvenih odnosa u Gornjem primorju od XVI do polovine XIX stoljeća, Makarski zbornik, Makarska 1970, 337—380; Zemljoposjed porodice Lovrić iz Sinja u XVIII stoljeću, RI JAZU u Zadru 19, 1972, 295—314.

⁹⁵ A. Kapor, Jedan poljoprivredni posjed na otoku Korčuli u XVI stoljeću, Anali HI JAZU u Dubrovniku X—XI, 1966, 207—223.

Objavljeni urbani i statuti još uvijek se nedovoljno iskorištavaju za cjelovitu obradu agrarnih odnosa u Istri. Vrijedno je istaći jedino radove D. Klena o razvoju Fratrije — feuda Sv. Mihovila Limskog,⁹⁸ i solanama i rižištima na istočnoj obali Istre u XVII i XVIII stoljeću,⁹⁹ te rad V. Bratulića o pravnom statusu seoskih općina u Pazinskoj grofoviji.¹⁰⁰ S. Frančišković je prikazao pravne propise o gospodarenju šumama u Mošćenicama i na Krku.¹⁰¹

Utjecaj trgovine na seljačke bune u XVI st. prikazao je F. Gestrin,¹⁰² koji je obradio i trgovački promet Rijeke u XVI i XVII st. u opširnom uvodu riječkih mitničkih knjiga.¹⁰³ Riječku trgovinu tekstilom i bojama od 1527. do 1631. prikazala je A. Kastelic.¹⁰⁴

O osnivanju splitske skele na kraju XVI st. objavljen je nastavak rada V. Mompurga,¹⁰⁵ dok su trgovinu s Bosnom i ulogu splitske luke u toj trgovini od XVI—XVII st. obradili S. M. Traljić¹⁰⁶ i G. Stanojević.¹⁰⁷

O problemu prometnih i trgovačkih veza između unutrašnjosti i sjevero-jadranske obale u XVIII st. u više je radova pisao I. Karaman.¹⁰⁸ Na taj se problem odnosi i njegov prilog povijesti Senja i Karlobaga u drugoj polovici XVIII stoljeća.¹⁰⁹ I. Erceg je trgovačkom prometu Trsta u istom

⁹⁶ Š. Peričić, Vranski feud i obitelj Borelli, RI JAZU u Zadru 18, 1971, 389—412.

⁹⁷ V. Omašić, Prilozi poznavanju društveno-ekonomskih prilika u trogirskom distriktu u XVIII stoljeću, Izdanje HA u Splitu 6, 1967, 69—124.

⁹⁸ D. Klen, Fratrija. Feud opatije sv. Mihovila nad Limom u Istri i njegova sela (XI—XVIII st.). Posebna izdanja historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu 2, Rijeka 1969, 7—158, i građa str. 159—222.

⁹⁹ D. Klen, Solane i rižišta na istočnoj obali Istre (XVII—XVIII st.), JZ VI, 1966, 237—252.

¹⁰⁰ V. Bratulić, Funkcija župana u općinskim zajednicama na području Pazinske grofovije (XVI—XVII stoljeća), JZ VII, 1969, 147—160.

¹⁰¹ S. Frančišković, Zaštita šuma u propisima Mošćeničkog statuta, JZ VI, 1966, 381—382; Mletačko gospodarenje šumama otoka Krka, Krčki zbornik I, 1970, 259—284.

¹⁰² F. Gestrin, Trgovina i seljačke bune u Sloveniji i Hrvatskoj u 16. stoljeću, RIHP 5, 1973, 193—204 (v. u slovenskom originalu ZČ XXVII, sv. 3—4, 1974, 207—218).

¹⁰³ Vidi ovdje bilj. 57.

¹⁰⁴ A. Kastelic, Trgovina s platnom, raševino in barvili (terraghetto, terra-rosso) na Reki v letih 1527 do 1631, JZ VI, 1966, 393—403.

¹⁰⁵ V. Mompurgo, Daniel Rodriguez i osnivanje splitske skele u XVI stoljeću, Starine JAZU 53, 1966, 363—415.

¹⁰⁶ S. M. Traljić, Izvoz bosanske robe preko splitske luke u XVIII stoljeću, PZ III, 1965, 809—827; Izvoz drva preko Obrovca krajem XVI stoljeća, Radovi Centra JAZU u Zadru, 21, 1974, 261—269.

¹⁰⁷ G. Stanojević, Uvoz iz Splita u Veneciju od 31. V 1761. do 1. VI 1766. godine, IČ XVIII, 1971, 277—288.

¹⁰⁸ M. Karaman, Trgovinska magistrala Sisak—Karlovac—Rijeka i merkantilistička politika bečkog dvora u godinama 1749—1767, Starine JAZU 53, 1966, 263—313; Prilog historiji trgovine između hrvatskoga zaleđa i sjevernog Jadrana u drugoj polovini 18. stoljeća, VHA u Rijeci i Pazinu XIII, 1968, 137—148.

¹⁰⁹ I. Karaman, Prilog za povijest Senja i Karlobaga u drugoj polovici XVIII stoljeća, HZ XIX—XX, 1966—67, 103—127.

razdoblju posvetio posebnu monografiju,¹¹⁰ a razmatrao je i ulogu trgovine sjeverojadranskih gradova u nastajanju kapitalističkih odnosa u Habsburškoj monarhiji.¹¹¹ Na te se radove dijelom nadovezuje monografija S. Gavrilovića o trgovini između Balkana i Podunavlja u XVIII i XIX stoljeću.¹¹²

O jozefinskoj cesti i njenim graditeljima objavio je više priloga S. Szavitz Nossan.¹¹³

O pojavi i razvoju manufakture u XVIII st. pisali su M. Despot¹¹⁴ i S. Gavrilović.¹¹⁵

Razvoj brodarstva u Senju i Podgorju prikazao je R. F. Barbalić,¹¹⁶ a u zadarskoj komuni na početku XVIII st. N. Čolak.¹¹⁷ Pomorsku trgovinu Makarske u XVIII st. istražio je Š. Peričić.¹¹⁸ P. Starešina je u posebnoj monografiji izložio razvoj pomorstva i brodarstva na Silbi,¹¹⁹ a N. Stražičić se bavio pomorstvom i ribarstvom na Mljetu.¹²⁰

Pravne propise o ribolovu u doba mletačke vlasti i povijest ribarstva obrađivao je J. Basioli.¹²¹ On je pisao i o razvoju koraljarstva.¹²²

¹¹⁰ I. Erceg, Trst i bivše habsburške zemlje u međunarodnom prometu (Merkantilizam u drugoj polovici 18. stoljeća), Građa za gospodarsku povijest Hrvatske, Zagreb 1970.

¹¹¹ I. Erceg, Vanjska trgovina sjevernojadranskih gradova kao faktor u nastajanju kapitalističkih odnosa u Habsburškoj monarhiji XVIII i XIX stoljeća, JIČ VII, 3—4, 1968, 19—37.

¹¹² S. Gavrilović, Prilog istoriji trgovine i migracije Balkan-Podunavlje XVIII i XIX stoljeća. Posebna izdanja SAN 183, Beograd 1969.

¹¹³ S. Szavitz Nossan, Ceste Karlovac-Senj od najstarijih vremena do sredine XIX stoljeća, SZ IV, 1969—70, 127—167; Vinko Struppi 1733—1810, isto, 168—172; Filip Vukasović, isto, 173—191; Josip Kajetan Knežić 1786—1848, isto, 192—204.

¹¹⁴ M. Despot, Ekonomsko-historijski razvoj Slavonije unutar njenog manufakturnog i industrijskog-proizvodnog procesa u XVIII i XIX stoljeću, Zbornik radova I znanstvenog sabora Slavonije i Baranje, Osijek 1970, 245—282; Zagreb i njegove manufakture u stoljetnom razvoju od 1750. do 1850. godine, Kaj V, br. 6, 1972, 43—56.

¹¹⁵ S. Gavrilović, Manufaktura sukna u sremskoj Vojnoj granici 1783—1786, Spomenica Josipa Matasovića, Zagreb 1972, 85—88.

¹¹⁶ F. R. Barbalić, Brodarstvo u Senju i Podgorju kroz prošlost, SZ IV, 1969—70, 5—32.

¹¹⁷ N. Čolak, Brodovlasnici zadarske komune između karlovačkog i požarevačkog mira, PZ III, 1965, 775—808.

¹¹⁸ Š. Peričić, Pomorsko trgovačke veze Makarske s Hrvatskim primorjem u XVIII stoljeću, PZ XI, 1973, 195—204.

¹¹⁹ P. Starešina, Pomorstvo Silbe, Zadar 1972, Institut JAZU u Zadru.

¹²⁰ N. Stražičić, Prilog poznavanju pomorstva i ribarstva otoka Mljeta u prošlosti i danas, PZ X, 1972, 273—304.

¹²¹ J. Basioli, Trgovina i raspodjela morske ribe na obalama Istre u prošlosti, JZ VI 1966, 165—196; Trgovina i raspodjela ribe u Hrvatskom primorju i na Kvarnerskim otocima u prošlosti, JZ VII, 1969, 103—146; Sporovi oko ribolova u kornatskom otočju, RI JAZU u Zadru 20, 1973, 269—302; Lov na male plave ribe na obalama Istre u prošlosti, IZ VIII, 1973, 257—279; Ribolov na otoku Cresu kroz vijekove, Otočki ljetopis 2, M. Lošinj 1975, 230—239.

¹²² J. Basioli, Koraljari na našim obalama, RI JAZU u Zadru 15, 1968, 141—170.

Novopronađena arhivska građa omogućila je da se steknu nove spoznaje o uzrocima, toku i programu seljačke bune 1573. Na temelju te građe J. Adamček je o buni 1573. napisao monografiju i više različitih priloga.¹²³ U više navrata nove rezultate u proučavanju seljačke bune ocijenio je J. Šidak koji je napisao i poseban rad o historiografiji seljačke bune.¹²⁴ Na simpoziju povodom 400-godišnjice seljačke bune 1573. razmotrena su neka još uvijek sporna pitanja iz povijesti bune u priložima B. Grafenauera,¹²⁵ J. Adamčeka¹²⁶ i S. Antoljaka.¹²⁷ B. Grafenauer je gotovo polovicu svoje nove knjige o slovenskim seljačkim bunama u XVI st. posvetio buni 1573, a ocijenio je i suvremeno stanje historiografije.¹²⁸ Prilike u doba bune na Tahyjevu vlastelinstvu Štatenbergu u Štajerskoj obradio je na temelju izvora J. Koropec.¹²⁹ Svoje poglede na uzroke bune N. Klaić je izložila u posebnom radu.¹³⁰

Seljačku bunu 1573. prikazao je na njemačkom jeziku berlinski historičar W. Schulze u časopisu »Südost-Forschungen« (1974). Na temelju dosad nepoznate korespondencije salzburškog nadbiskupa, koju je pronašao u Državnom arhivu u Münchenu, dao je vlastitu interpretaciju programa bune.¹³¹

Odjeke seljačke bune u umjetnosti i društvenom životu obrađivali su: M. Šicel u književnosti,¹³² L. Županović u glazbi,¹³³ V. Oštrić u socija-

¹²³ J. Adamček, Seljačka buna 1573, Zagreb 1968; Prilozi povijesti seljačke bune 1573, RFF u Zagrebu, Odsjek za povijest VI, 1968, 51—96; Cesargradsko vlastelinstvo u doba seljačke bune, Kaj VII, br. 5, 1970, 85—92; odlomci iz dokumentarnog prikaza seljačke bune, Kaj III, br. 11, 1970, 74—82; IV, 1971, br. 10, 46—61; br. 11, 81—92; V, 1972, br. 6, 57—74, VI, 1973, br. 1—2, 24—46; Seljački kralj Gubec-Beg, Nastava povijesti 1970, br. 4, 1—7; Uzroci seljačke bune 1573. godine, Zadarska revija XXII, 1973, 185—198; Širenje bune u Hrvatskom Zagorju i njen odjek u Međimurju, Međimurski kalendar 1973, 117—127; Susjedgradsko-stubička buna 1571—1572. godine, Zagorski godišnjak 1973, 11—23.

¹²⁴ J. Šidak, Prilozi Josipa Adamčeka povijesti seljačke bune 1573, HZ XXI—XXII, 1968—69, 586—590; Seljačka buna 1573. u historiografiji, RIHP 5, 1973, 7—30; Današnja historiografija o hrvatsko-slovenskoj seljačkoj buni 1573, Kaj VII, br. 3—4, 1974, 10—21.

¹²⁵ B. Grafenauer, Razvoj programa slovenskih seljačkih buna od 1473. do 1573, RIHP 5, 1973, 165—191; v. također: Situla, Razprave Narodnega muzeja 13, Ljubljana 1973, 5—34.

¹²⁶ J. Adamček, Uzroci i program seljačke bune 1573, RIHP 5, 1973, 49—77.

¹²⁷ S. Antoljak, Nekoliko marginalnih opaski o seljačkoj buni 1573. godine, isto, 93—111.

¹²⁸ B. Grafenauer, Boj za staro pravdo v 15. in 16. stoletju na Slovenskem. Slovenski kmečki upor 1515. in hrvatsko-slovenski kmečki upor 1572/73. s posebnim ozirom na razvoj programa slovenskih puntarjev med 1473. in 1573. Ljubljana 1974; Problematika slovenskih kmečkih uporov v sodobni historiografski osvetlitvi. Kmečki upori v slovenski umetnosti. Zbornik razprav, Ljubljana 1974, 9—22.

¹²⁹ J. Koropec, Štatenberg i seljačka buna, RIHP V, 1973, 139—163.

¹³⁰ N. Klaić, Neki novi pogledi na uzroke hrvatsko-slovenske seljačke bune 1572—1573. godine, ZČ XXVII, sv. 3—4, Ljubljana 1974, 219—303.

¹³¹ W. Schulze, Der Windische Bauernaufstand von 1573, Südost-Forschungen XXXIII, München 1974, 15—61.

¹³² M. Šicel, Tema seljačke bune u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća, RIHP 5, 1973, 215—226.

¹³³ L. Županović, Odjek seljačke bune 1573. u glazbi, isto, 287—307.

lističkom pokretu,¹³⁴ I. Jelić u komunističkom i revolucionarnom pokretu,¹³⁵ M. Schneider u likovnoj umjetnosti,¹³⁶ M. Bošković-Stulli i D. Zečević u narodnoj tradiciji.¹³⁷

U posljednje vrijeme objavljeni su novi radovi o pučkom ustanku Matije Ivanića na Hvaru 1510—14. Taj ustanak, istodobne pokrete pučana u drugim dalmatinskim komunama i pomorske operacije za vrijeme ustanka obrađivali su A. Gabelić¹³⁸ i L. Dančević,¹³⁹ a I. Kasandrić je prikazao socijalne prilike na Hvaru u doba ustanka.¹⁴⁰ N. Petrić je prikupio bibliografiju o Ivanićevu ustanku.¹⁴¹

Klasne sukobe u trogirskom distriktu za vrijeme mletačke vlasti prikazao je V. Omašić.¹⁴²

J. Adamček je obradio dosad nepoznate nemire predijalaca i kmetova na posjedima topuske opatije 1550—55.¹⁴³ i seljačku bunu na vlastelinstvima Beli i Ivanču u Hrvatskom Zagorju 1568—69.¹⁴⁴ On je unio i više ispravaka u ocjenu borbe turopoljskih plemića protiv medvedgradske vlastele u prvoj polovici XVI stoljeća.¹⁴⁵

Na temelju svojih ranijih istraživanja N. Klaić je ponovo opisala seljačke bune u Banskoj krajini u XVII stoljeću,¹⁴⁶ a M. Bertoša je upo-

---

¹³⁴ V. Oštrić, Hrvatski socijalisti i Gupčeva buna, Kaj VII, br. 3—4, 1974, 52—58.

¹³⁵ I. Jelić, O značenju tradicije velike seljačke bune 1573. u povijesti komunističkog pokreta i revolucije u Hrvatskoj, RIHP 5, 1973, 327—341.

¹³⁶ M. Schneider, Odras seljačke bune 1573. godine u likovnoj umjetnosti, isto, 271—288.

¹³⁷ M. Bošković-Stulli, Odnos kmeta i feudalca u hrvatskim usmenim predajama, isto, 309—325; Folklor Gupčeva zavičaja. Zbornik radova. Zagreb 1973, 71—88; D. Zečević, Usmene predaje o seljačkoj buni i kmetskom životu u široj okolici Stubice, isto, 7—32.

¹³⁸ A. Gabelić, Pučki ustanak Matije Ivanića (1510—1514), Hvarski zbornik I, 1973, 13—26.

¹³⁹ L. Dančević, Pokreti pučana na našem primorju početkom 16. stoljeća (po mletačkim izvještajima). U povodu 460-godišnjice pučkog ustanka na Hvaru i Visu pod vodstvom brodarka Matije Ivanića. PZ XII, 1974, 117—159; Pomorske operacije u pučkom ustanku na Hvaru i Visu, Hvarski zbornik II, 1974, 41—76.

¹⁴⁰ I. Kasandrić, Socijalna struktura hvarske komune i njen utjecaj na pučki ustanak, Hvarski zbornik II, 1974, 13—22.

¹⁴¹ N. Petrić, Bibliografija o pučkom ustanku Matije Ivanića (1510—1514), Hvarski zbornik II, 1974, 87—94.

¹⁴² V. Omašić, Sukobi trogirskih zemljoposjednika i kaštelanskih težaka za vrijeme mletačke vlasti, JIČ XIII, 1974, 123—126.

¹⁴³ J. Adamček, Nemiri na posjedima topuske opatije sredinom XVI stoljeća, HZ XXI—XXII, 1968—69, 283—308.

¹⁴⁴ J. Adamček, Seljačka buna na posjedima Bele i Ivanca 1568—69, HZ XXV—XXVI, 1972—73, 243—249.

¹⁴⁵ J. Adamček, Borba turopoljskih plemića protiv medvedgradske vlastele, Kaj VII, 1974, br. 5—6, 23—32.

¹⁴⁶ N. Klaić, Seljačke bune u Banskoj krajini u XVII stoljeću, RIHP 5, 1973, 343—349.

zorio na dosad nepoznatu seljačku bunu iz 1653. u okolici Pićnja u Istri.¹⁴⁷ Na temelju nove arhivske građe S. Gavrilović je obradio seljačke nemire u istočnoj Slavoniji i Srijemu 1736,¹⁴⁸ a I. Karaman seljačku bunu godine 1755.¹⁴⁹

O povijesti pojedinih gradova objavljen je u proteklom desetljeću veći broj radova među kojima se napose izdvajaju neki o gospodarskom i društvenom razvoju, te kulturno-povijesnim spomenicima.

Povijest zagrebačkog Gradeca od XVI do XVIII st. obrađivali su: L. Dobronić kulturno-historijske spomenike,¹⁵⁰ I. Kampuš privredni položaj, sistem plaćanja tridesetine i utvrđivanje u XVI stoljeću,¹⁵¹ F. Buntak gospodarske prilike u XVII st., urbanistički razvoj u XVII i XVIII st. i historijsko slikarstvo,¹⁵² a N. Kraus građevni razvoj u XVIII stoljeću.¹⁵³ I. Bach je prikazao razvoj zlatarstva u Zagrebu u XVII stoljeću.¹⁵⁴

Kulturno-povijesne spomenike Varaždina istraživala je M. Ilijanić,¹⁵⁵ a M. Androić je prikazao njegov gospodarski i društveni razvoj u XVIII stoljeću.¹⁵⁶ I. Lentić-Kugli obradila je prilike u gradu nakon velikog požara 1776.¹⁵⁷

Gospodarske prilike u Osijeku sredinom XVIII st. prikazao je I. Erceg.¹⁵⁸

---

¹⁴⁷ M. Bertoša, Mletačke arhivske vijesti o buni seljaka u Pazinskoj grofoviji godine 1653, VHA u Rijeci i Pazinu XVIII, 1973, 153—160.

¹⁴⁸ S. Gavrilović, Seljački nemiri u istočnoj Slavoniji i Sremu 1736. godine, RIHP 5, 1973, 357—363.

¹⁴⁹ I. Karaman, Pokreti seljaka u sjevernoj Hrvatskoj god. 1755, isto, 365—372.

¹⁵⁰ L. Dobronić, Zagrebački građani prije dvije stotine godina, Kaj V, 1972, br. 7—8, 3—14; Zagreb u opisima starih pisaca, isto, 29—40; Život i smrt starih Zagrepčana, isto, 15—28; Zagreb, naš stari dragi, Kaj VII, 1974, br. 7—8, 3—80.

¹⁵¹ I. Kampuš, Prilog poznavanju tridesetine u XVI st., HZ XIX—XX, 1966—67, 195—223; Prilog poznavanju privrednog položaja zagrebačkog Gradeca u XVI st. na osnovu varoških računa prihoda i rashoda, RFF u Zagrebu, Odsjek za povijest VI, 1968, 5—50; O utvrđivanju zagrebačkog Gradeca 1557—59, HZ XXI—XXII, 1968—69, 309—327.

¹⁵² F. Buntak, Neki podaci i opažanja o ekonomskim prilikama u Zagrebu u 17. stoljeću, Iz starog i novog Zagreba IV, 1968, 65—77; Likovni prikazi Zagreba od 16. do 19. stoljeća, Kaj V, 1972, br. 7—8, 41—75; Izgled i razvitak središta Zagreba u dva barokna stoljeća, Iz starog i novog Zagreba V, 1974, 27—49.

¹⁵³ N. Kraus, Prilog istraživanju građevnog razvoja zagrebačkog Gradeca u 18. stoljeću, isto IV, 1968, 109—120.

¹⁵⁴ I. Bach, Zlatari Zagreba u XVII stoljeću, isto V, 1974, 13—25.

¹⁵⁵ M. Ilijanić, Prilog istraživanju kulturne povijesti Varaždina, Prilozi historiji Varaždina, 1967, 5—38; Prilog istraživanju historijsko-urbanističke dokumentacije Varaždina, GMV 4, 1970, 61—71.

¹⁵⁶ M. Androić, Prilozi poznavanju društvenih i gospodarskih prilika grada Varaždina, Varaždin u XVIII stoljeću i političkokameralni studij, Zagreb-Varaždin 1972, 13—88.

¹⁵⁷ I. Lentić-Kugli, Varaždin nakon požara 1776. godine, Zagreb 1973.

¹⁵⁸ I. Erceg, Presjek kroz imovno stanje i obaveze stanovnika Osijeka (početkom druge polovice 18. stoljeća), ZHI JAZU VII, 1974, 29—60.

Povijest i kulturno-povijesne spomenike Senja obrađivali su: M. Valentić,¹⁵⁹ M. Viličić¹⁶⁰ i I. Karaman.¹⁶¹

U zborniku »Zadar, presjek kroz povijest« (1966) odnose se na razdoblje od XVI—XVIII st. prilozi G. Novaka,¹⁶² M. Novak,¹⁶³ S. M. Traljića¹⁶⁴ i V. Maštrovića.¹⁶⁵ Prilike u Zadru početkom XVI stoljeća obradio je i I. Petricioli.¹⁶⁶

Povijest grada Nina i ninske kulturno-povijesne spomenike za isto razdoblje obradili su M. Novak,¹⁶⁷ S. M. Traljić,¹⁶⁸ I. Petricioli,¹⁶⁹ R. Jelić¹⁷⁰ i A. Rube Filipi.¹⁷¹ S. M. Traljić obradio je i povijest Vrane u doba turske vladavine,¹⁷² a povijest Sinja i Sinjske krajine za vrijeme turske vladavine i Mletačke republike J. Soldo¹⁷³ i B. Stulli.¹⁷⁴ Položaj Poljica pod vlašću Turaka prikazao je A. Sućeska.¹⁷⁵

¹⁵⁹ M. Valentić, Razvitak Senja u okviru Hrvatsko-slavonske Vojne krajine, SZ I, 1965, 69—93.

¹⁶⁰ M. Vilić, Povijesno-urbanistički razvoj Senja, isto, 94—110; Arhitektonski spomenici Senja, Rad JAZU 360, 1971, 65—130; Građevna povijest senjskog kaštela i grafička rekonstrukcija pojedinih faza izgradnje, SZ V, 1971—73, 153—184.

¹⁶¹ I. Karaman, Prilog za povijest Senja i Karlobaga u drugoj polovici XVIII stoljeća, HZ XIX—XX, 1966—67, 103—127.

¹⁶² G. Novak, Presjek kroz povijest grada Zadra, 7—76.

¹⁶³ M. Novak, Zadar glavni grad mletačke Dalmacije i Albanije, Grad Zadar, Zadar 1966, 187—202.

¹⁶⁴ S. M. Traljić, Zadar i turska pozadina od XV do potkraj XIX st., 203—228.

¹⁶⁵ V. Maštrović, Doprinos Zadra u hrvatskoj kulturi (X—XIX st.), 109—142.

¹⁶⁶ I. Petricioli, Zadar na prijelomu XV i XVI stoljeća, Zbornik radova o F. Grisogonu, Zadar 1974, 9—25.

¹⁶⁷ M. Novak-Sambrailo, Političko upravni položaj Nina u doba Mletačke republike, RI JAZU u Zadru 16—17, 1969, 157—189.

¹⁶⁸ S. M. Traljić, Nin pod udarom tursko-mletačkih ratova, isto, 529—548.

¹⁶⁹ I. Petricioli, Osvrt na ninske građevine i umjetničke spomenike srednjega i novoga vijeka, isto, 299—356.

¹⁷⁰ R. Jelić, Ninjani u zadarskim crkvenim maticama XVI i XVIII st., isto 597—614.

¹⁷¹ A. Rube-Filipi, Ninske crkve u dokumentima iz godine 1579. i 1603, isto, 549—595.

¹⁷² S. M. Traljić, Vrana i njeni gospodari u doba turske vladavine, isto, 18, 1971, 343—377.

¹⁷³ J. Soldo, Prilozi za upoznavanje razvoja Sinja pod Venecijom, Sinjska spomenica 1715—1965, 1965, 103—176.

¹⁷⁴ B. Stulli, Kroz historiju Sinjske krajine, Narodna umjetnost 5—6, 1968, 5—89.

¹⁷⁵ A. Sućeska, O državnopravnom položaju Poljica pod turskom vlašću, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu XVII, 1967, br. 3—4, 386—394; O položaju Poljica u osmanskoj državi, Poljički zbornik II, 1971, 61—72.

O gradu Korčuli u XVII st. pisali su V. Foretić,¹⁷⁶ C. Fisković,¹⁷⁷ A. Kapor¹⁷⁸ i A. Marinović.¹⁷⁹

Povijest otoka Brača napisao je D. Vrsalović,¹⁸⁰ a A. Cvitanović je uz brački statut objavio i njegove reformacije do sredine XVII stoljeća.¹⁸¹ Iscrpnu bibliografiju literature o otoku Braču izradio je A. Jutronić.¹⁸²

Ekonomske, društvene i političke prilike na Hvaru u XVI st. ocrtao je ukratko G. Novak,¹⁸³ a V. Foretić je obradio odnose između Hvara, Korčule i Dubrovnika u isto doba.¹⁸⁴ Privredne odnose u hvarskoj komuni do kraja XVI st. sumarno je prikazao I. Kasandrić.¹⁸⁵

Ulogu Židova u povijesti Splita prikazao je D. Kečkemet.¹⁸⁶

Jedini rad sintetičkog karaktera koji se pojavio u proteklom desetljeću o dalmatinskim gradovima jest monografija M. Novak o promjenama u pravnom položaju dalmatinskih gradova za vrijeme mletačke vladavine.¹⁸⁷

Plodna istraživanja na području historijske metrologije Z. Herkov je publicirao u više zasebnih radova.¹⁸⁸ U zajednici s M. Kurelcem izradio je i bibliografiju literature o historijskoj metrologiji.¹⁸⁹

Đ. Milović je istraživao statutarno pravo Rijeke i Hrvatskog primorja,¹⁹⁰ dok je A. Cvitanović obradio djelatnost dalmatinskog pravника iz

¹⁷⁶ V. Foretić, Korčula u doba Petra Kanavelića, ZOK III, 1973, 15—40.

¹⁷⁷ C. Fisković, Urbanističko usavršavanje Korčule Kanavelićeva vremena, isto, 41—82.

¹⁷⁸ A. Kapor, Četa bombardijera grada Korčule, VVM 11—12, 1966, 128—144.

¹⁷⁹ A. Marinović, Korčulanska komuna u Kanavelićevo vrijeme (1637—1719), ZOK III, 1973, 83—108.

¹⁸⁰ D. Vrsalović, Povijest otoka Brača, Supetar 1968, 488.

¹⁸¹ A. Cvitanović, Srednjovjekovni statut Bračke komune, Supetar 1968.

¹⁸² A. Jutronić, Bibliografija otoka Brača, Supetar 1971, 341.

¹⁸³ G. Novak, Ekonomske, društvene i političke prilike na otoku Hvaru u doba Petra Hektorovića, Zbornik radova o Petru Hektoroviću, Zagreb 1970, 7—14.

¹⁸⁴ V. Foretić, Hektorovićevo doba na relaciji Hvar—Korčula—Dubrovnik, isto, 131—145.

¹⁸⁵ I. Kasandrić, Proizvodni odnosi u hvarskoj komuni do konca XVI stoljeća, Mogućnosti XIX, 1972, 75—85.

¹⁸⁶ D. Kečkemet, Židovi u povijesti Splita, Split 1971.

¹⁸⁷ M. Novak, Autonomija dalmatinskih komuna pod Venecijom, Zadar 1965, Institut JAZU u Zadru.

¹⁸⁸ Z. Herkov, Zagrebačka mjera XIII stoljeća — temelj hrvatskog sustava mjera kroz stoljeća, Ljetopis JAZU 71, 1966, 187—226; Prilog upoznavanju slavonskih žitnih mjera XVIII i XIX stoljeća, isto 72, 1967, 311—344; Stare varaždinske mjere, isto 73, 1969, 295—331; Kupljenik-stara hrvatska mjera, VHA u Rijeci i Pazinu XVI, 1971, 213—260; Mjere Hrvatskog Primorja s osobitim osvrtom na solne mjere i solnu trgovinu, Rijeka 1971; Prinosi za upoznavanje naših starih mjera za dužinu i površinu, ZHI JAZU VII, 1974, 61—149.

¹⁸⁹ M. Kurelac, Bibliographia metrologiae historicae, Zagreb 1971. M. Kurelac-Z. Herkov, Bibliographia metrologiae historicae, Pars II, Zagreb 1973.

¹⁹⁰ Đ. Milović, Delikti protiv braka, porodice i javnog morala s aspekta riječkog statutarnog prava, VHA u Rijeci i Pazinu XIV, 1969, 387—404; Krivotvorenje raznih vrsta u svijetlu (krivičnog) statutarnog prava grada Rijeke XVI stoljeća, isto XV, 1970, 309—330; Nešto o mjestu i tretmanu vinosti u riječkom krivičnom pravu XVI stoljeća, isto XVII, 1972, 177—175; O nekim starim znamenitim izvorima (pravnim) na kvarnerskoj obali, PZ XI, 1973, 149—158.

XVII st. — Jerolima Mičelovića.¹⁹¹ I. Beuc je prikazao državnopravne odnose Hrvatske i Ugarske od 1527. do 1848,¹⁹² a Z. Herkov neke pravne institucije u XVIII stoljeću.¹⁹³

Putovanja po našim krajevima u XVIII st. obrađivao je Ž. Muljačić.¹⁹⁴

Povijest senjskih uskoka obogaćena je 1973. pojavom monografije G. Stanojevića, koja je napisana na temelju novih izvora iz Državnog arhiva u Veneciji.¹⁹⁵ Uskočki rat u Istri i njegov utjecaj na gospodarske prilike u toj pokrajini obradio je M. Bertoša.¹⁹⁶ Na povijest senjskih uskoka odnose se i tri rada napisana prije pojave Stanojevićeve monografije: B. Krmpotića o djelatnosti posljednjih senjskih uskoka Andrije Frletića i Vicka Hreljanovića, V. Kostića o prikazu uskoka u djelu škotskog putopisca Williama Lithgowa i Z. Reberski-Baričević o odnosima vojvode Osune prema uskocima.¹⁹⁷ M. Gušić je na temelju izvorne građe prikazala nošnje senjskih uskoka.¹⁹⁸

Povijest Vojne krajine u proteklom razdoblju u nas nije bila dovoljno istraživana, iako se upravo na tom području osjeća potreba za sistematskim istraživanjima. Pregled povijesti Vojne krajine na njemačkom jeziku objavio je 1969. J. Amstadt.¹⁹⁹

F. Moačanin je u posebnom radu prikazao razvoj vlasništva krajišnika na zemlji.²⁰⁰ O državnopravnom razvitku Vojne krajine pisao je F. Čulinović.²⁰¹ Neka pojedinačna pitanja iz razvoja krajiške vojne organiza-

¹⁹¹ A. Cvitanović, Tragom rada jednog našeg pravnik-krivičara iz XVII stoljeća (Jerolima Mičelovića-Michielija), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu VIII, 1971, 71—80.

¹⁹² I. Beuc, Državna zajednica Hrvatskoslavenskog kraljevstva i Mađarskog kraljevstva (1527—1848), ZPF u Zagrebu XX, 1970, 331—350.

¹⁹³ Z. Herkov, Jozefinski sudbeni red, Odvjetnik XVIII, br. 4—5, 1968, 96—107; Seoske općine i njihov djelokrug u drugoj polovici XVIII stoljeća, isto, 90—95; Sudovi naših slobodnih gradova u XVIII stoljeću, isto, br. 6—7, 1968, 145—152.

¹⁹⁴ Ž. Muljačić, Novi podaci o Albertu Fortisu i njegovim putovanjima po našim krajevima, RFF u Zadru, 1966, 87—106; Još o Fortisovim putovanjima po Hrvatskoj, PZ VII, 1969, 555—571; Putovanje po Dalmaciji G. Castija (1789. god.), PZ IV, 1966, 419—426; Putovanje Th. Watkina po hrvatskim krajevima 1789. godine, PZ V, 1967, 533—544.

¹⁹⁵ G. Stanojević, Senjski uskoci, Beograd 1973.

¹⁹⁶ M. Bertoša, La guerra degli Uscochi e la rovina dell' economia istriana, Atti V, Trst 1974, 35—100; Uskočki rat i slom istarskog gospodarstva, JZ IX, Pula-Rijeka 1973—75, 239—286.

¹⁹⁷ B. Krmpotić, Posljednji senjski uskoci Andrija Frletić i Vicko Hreljanović, PZ VII, 1969, 525—544; V. Kostić, Jedan Škot među uskocima početkom XVIII vijeka, SZ III, 1967—68; 88—92; Z. Reberski de Baričević, El duque de Osuna y los uscoques de Sena, Cuadernos de Historia de España, Buenos Aires 1967, 301—351.

¹⁹⁸ M. Gušić, Nošnja senjskih uskoka, SZ V, 1971—73, 9—120.

¹⁹⁹ J. Amstadt, Die k. k. Militärgrenze 1522—1881, Würzburg 1969.

²⁰⁰ F. Moačanin, Das Problem des Grundbesitzes der Militärbevölkerung an der Kroatischen und Slawonischen Grenze. Die Wirtschaftlichen Auswirkungen der Türkenkriege. Grazer Forschungen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte I, 1971, 297—307.

²⁰¹ F. Čulinović, Državnopravni razvitak Vojne krajine (s naročitim osvrtom na Slavoniju), Rad JAZU 356, Zagreb 1969, 5—49.

cije obrađivali su L. Čelap²⁰² i K. Tkalac.²⁰³ Neka pitanja turske uprave i vojne organizacije u Slavoniji obradili su O. Zirojević²⁰⁴ i I. Mažuran.²⁰⁵ Razgraničenje između Slavonske Vojne granice i Provincijala sredinom XVIII st. prikazao je S. Gavrilović.²⁰⁶ O tzv. ratnoj privredi u Krajini u XVI i XVII st. pisao je V. S. Dabić.²⁰⁷

U zborniku »Die K. K. Militärgrenze« (Beč 1973) objavljeno je više radova koji se djelomično ili u cjelini odnose na povijest Vojne krajine u Hrvatskoj. U radu K. Weselyja o novoj organizaciji ugarske Krajine nakon velikog turskog rata prilike u Hrvatskoj obrađene su samo uzgredno.²⁰⁸ H. Bleckwenn u radu o uniformama i naoružanju krajišnika pokušao je objasniti utjecaj uvođenja novih uniformi na izbijanje bune u Varaždinskom generalatu.²⁰⁹ W. Hummelberger je istraživao postanak i razvoj krajiških serežana.²¹⁰ Od posebnog je interesa rad P. Krajasicha o društveno-gospodarskim odnosima u Hrvatsko-slavonskoj krajini 1754—1807.²¹¹

Više radova posvećeno je istraživanju ratova s Turcima. Napose treba istaći monografiju J. Žontara o obavještajnoj službi i diplomaciji Habsburgovaca u borbi s Turcima u XVI stoljeću. U njoj je obrađena djelatnost istaknutih agenata iz Hrvatske u Turskoj.²¹² J. Šidak je prikazao djelatnost Nikole Šubića Zrinskog i sigetsku bitku 1566.²¹³ Monografija G. Stanojevića o jugoslavenskim zemljama u mletačko-turskim ratovima XVI—XVIII st. objavljena 1970. zaokružuje više njegovih prethodnih radova. Osim ratnih operacija, autor je u navedenom razdoblju opširno obradio mletačko-turske odnose i njihov utjecaj na prilike u Dalmaciji.²¹⁴

²⁰² L. Čelap, Gradiška graničarska regimenta, ZHI Slavonije IX, 1972, 9—42.

²⁰³ K. Tkalac, Vinkovci kao sjedište Sedme brodske regimente i Devete kompanije, Godišnjak MH Vinkovci V, 1966—67, 5—41; Babogredska kompanija u sastavu Brodske regimente, Županija 1970, Naklada pisca.

²⁰⁴ O. Zirojević, Upravna podela današnje Vojvodine i Slavonije u vreme Turaka, Zbornik MS za istoriju I, 1970, 11—26.

²⁰⁵ I. Mažuran, Pakrački ili Cernički sandžak, HZ XIX—XX, 1966—67, 400—412.

²⁰⁶ S. Gavrilović, Razgraničenje između Vojne granice i civilne teritorije u Sremu i Slavoniji sredinom XVIII veka, Godišnjak MH Vinkovci 6, 1968, 85—99.

²⁰⁷ V. S. Dabić, Prilog proučavanju ratne privrede u Hrvatskoj, Slavonskoj i Banskoj krajini od polovine XVI do kraja XVII veka, Istorijski časopis XXII, Beograd 1975, 91—102.

²⁰⁸ K. Wessely, Neuordnung der ungarischen Grenzen nach dem grossen Türkenkrieg. Die k. k. Militärgrenze. Beiträge zu ihrer Geschichte (Schriften des Heeresgeschichtlichen Museums in Wien. Band 6), Wien 1973, 29—93.

²⁰⁹ H. Bleckwenn, Uniformen und Ausrüstung der österreichischen Grenztruppen 1740—1769, isto, 129—203.

²¹⁰ W. Hummelberger, Zur Geschichte der Sereschaner, isto, 205—229.

²¹¹ P. Krajasich, Die Militärgrenze in Kroatien mit besonderer Berücksichtigung der sozialen und wirtschaftlichen Verhältnisse in den Jahren 1754 bis 1807, isto, 95—127.

²¹² J. Žontar, Obveščevalna služba in diplomacija avstrijskih Habsburžanov v boju proti Turkom v 16. stoletju, Ljubljana 1973, Dela SAZU 18.

²¹³ J. Šidak, Nikola Šubić Zrinski u svom vremenu, Opsada Sigeta, Zagreb 1971, 195—210.

²¹⁴ G. Stanojević, Jugoslovenske zemlje u mletačko turskim ratovima XVI—XVIII vijeka, Beograd 1970, Istorijski institut u Beogradu 14, 496.

Sudjelovanje dalmatinskih gradova u lepantskoj bitki 1571. obrađeno je u posebnom zborniku (Lepantska bitka. Udio hrvatskih pomoraca u lepantskoj bitki 1571. godine. Zadar 1974, *Adriatica maritima*, Vol. 1). O sudjelovanju galija pojedinih gradova u toj bitki objavili su priloge E. Peričić,²¹⁵ A. Usmiani,²¹⁶ F. Dujmović,²¹⁷ Vj. Omašić,²¹⁸ M. Novak-Sambrailo²¹⁹ i V. Foretić.²²⁰ J. Lučić je prikazao utjecaj lepantske bitke na dubrovačko pomorstvo,²²¹ a K. Jurišić na prilike u Makarskoj krajini.²²²

Promjene mletačko-turske granice tokom XVI i XVII st. prikazali su S. M. Traljić²²³ i V. Omašić,²²⁴ dok je E. Kovačević obradio granice bosanskog pašaluka prema hrvatskim zemljama na temelju Karlovačkog mira 1699.²²⁵ Obranu Siska od Turaka i znamenitu sisačku bitku 1593. obradio je u posebnoj monografiji J. Kolaković.²²⁶ T. Macan je prikazao mletačko-turske ratove u donjem Poneretavlju na kraju XVII st. i priredio za tisak rad M. Perojevića o ratovima s Turcima na Makarskom primorju i u Hercegovini, dodajući mu obilate napomene,²²⁷ J. Buturac je donio nove podatke o fra Luki Ibrišimoviću (1626—98), organizatoru ustanka u Slavoniji za vrijeme rata za oslobođenje (1683—99).²²⁸

Iako je diskusija o odnosu Petra Zrinskog prema seljacima i značenju zrinsko-frankopanske urote završena 1965,²²⁹ i u ovom se desetljeću o uroti i povijesnoj ulozi Zrinskih i Frankopana pojavilo više novih radova. U radu o historiografiji zrinsko-frankopanske urote J. Šidak je kritički prikazao do-

²¹⁵ E. Peričić, Prinos pomoraca iz Kopra, Cresa, Krka i Raba na njihovim galijama u Lepantskoj bici, 51—104.

²¹⁶ A. Usmiani, Sudbina zadarske galiije predviđene za bitku kod Lepanta, 105—117.

²¹⁷ F. Dujmović, Šibenčani i njihova galija u Lepantskoj bici, 119—130.

²¹⁸ Vj. Omašić, Sudjelovanje Trogirana i Splitskana u bici kod Lepanta 1571. godine, 131—150.

²¹⁹ M. Novak-Sambrailo, Hvarska galija u Lepantskoj bici, 151—164.

²²⁰ V. Foretić, Korčula, Dubrovnik, Boka Kotorska i Lepantska bitka, 165—183.

²²¹ J. Lučić, Utjecaj Lepantske bitke na dubrovačko pomorstvo, 201—210.

²²² K. Jurišić, Lepantska pobjeda i makarska Krajina, 211—224.

²²³ S. M. Traljić, Tursko-mletačke granice u Dalmaciji u XVI i XVII stoljeću, RI JAZU u Zadru 20, 1973, 447—458.

²²⁴ V. Omašić, Mletačko-tursko razgraničenje na trogirskom području nakon ciparskog i kandijskog rata i njegove posljedice, Izdanje Muzeja grada Trogira 1, 1971, 46.

²²⁵ E. Kovačević, Granice bosanskog pašaluka prema Austriji i Mletačkoj republici prema odredbama Karlovačkog mira, Sarajevo 1973.

²²⁶ J. Kolaković, Sisak u odbrani od Turaka (1591—1592), Sisak 1967.

²²⁷ T. Macan, Iz povijesti donjeg Poneretavlja potkraj XVII i na početku XVIII stoljeća, HZ XXI—XXII, 1968—69, 197—211; M. Perojević-T. Macan, Odjek Bečkog rata na Makarskom primorju i u Hercegovini (1683—1723), XXIII—XXIV, 1970—71, 179—214.

²²⁸ J. Buturac, Fra Luka Ibrišimović (1626—1698) u svijetlu novootkrivenih dokumenata, Požeški zbornik III, 1970, 105—113.

²²⁹ J. Šidak, Moja završna riječ o odnosu Petra Zrinskoga prema kmetovima u doba urote (1670), JIC IV/1, 88—92.

sadašnji rad na njenu istraživanju i upozorio na osnovne probleme njena daljnjeg izučavanja.²³⁰ Na neke nove momente važne za ocjenu urote upozorio je J. Adamček,²³¹ koji je obradio i gospodarske prilike na zrinško-frankopanskim posjedima.²³² Mađarski historičar D. Perjés prikazao je povijest obitelji Zrinski i političku djelatnost Nikole Zrinskoga.²³³

O književnoj i kulturnoj ulozi kruga oko Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana pisali su J. Pupačić,²³⁴ Đ. Novalić,²³⁵ J. Vončina²³⁶ i J. Šidak.²³⁷ M. Schneider je obradila likovna djela o Petru Zrinskom i F. K. Frankopanu,²³⁸ L. Županović odjeke urote u glazbi,²³⁹ a P. Strčić ocjenu urote u djelima Vjekoslava Spinčića.²⁴⁰ D. Zečević je prikazala odjek urote u pučkim pjesmama iz XVII stoljeća.²⁴¹

Oživljeni interes za ličnost i djelo Jurja Križanića, istaknutog hrvatskog mislioca iz XVII st., dao je u proteklom deceniju zapažene rezultate. Tome su naročito pridonijeli prinosi I. Goluba proučavanju Križanićeve biografije i napose njegove djelatnosti u Rimu.²⁴² O proučavanju Križanića u jugoslaven-

²³⁰ J. Šidak, Urota zrinško-frankopanska kao historiografski problem, RIHP 2, 1972, 5—21.

²³¹ J. Adamček, Zrinško-frankopanska zavjera (1664—1671). Hrvatski knezovi Zrinski i Frankopani. Katalog izložbe u povodu 300-godišnjice pogibije Petra Zrinskog i Frana Krsta Frankopana 30. travnja 1671, Zagreb 1971, 5—14.

²³² J. Adamček, Zrinško-frankopanski posjedi u XVII stoljeću, RIHP 2, 1972, 23—46.

²³³ G. Perjés, Zríny és kora, Budapest 1965.

²³⁴ I. Pupačić, Život i djelo Petra Zrinskoga, Kolo 1967, br. 6, 152—165, br. 7, 332—346.

²³⁵ Đ. Novalić, Mađarska i hrvatska »Zrinijada«, Zagreb 1967, Filozofski fakultet. Hrvatska književnost prema stranim književnostima, 148.

²³⁶ J. Vončina, Ozaljski jezično-književni krug, Radovi Zavoda za slavensku filologiju 10, 1968, 195—205; Jezični razvoj ozaljskog kruga, Filologija VII, 1973, 203—237.

²³⁷ J. Šidak, Nekoliko pisama iz kruga oko Petra Zrinskoga, Kaj IV, 1971, br. 9, 14—23; Iz književne djelatnosti Petra i Katarine Zrinskih, isto, 65—76.

²³⁸ M. Schneider, Zrinski i Frankopani u likovnoj umjetnosti, HZ XXV—XXVI, 1972—73, 251—271.

²³⁹ L. Županović, Odjek zrinško-frankopanske tragedije u glazbenoj umjetnosti, RIHP 4, 1973, 89—99.

²⁴⁰ P. Strčić, Vjekoslav Spinčić o zrinško-frankopanskoj uroti, HZ XXV—XXVI, 1972—73, 327—341.

²⁴¹ D. Zečević, Odjek pogibije Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana u pučkim pjesmama iz njihova doba, Narodna umjetnost 9, 1972, 41—54.

²⁴² I. Golub, Juraj Križanić i pitanje prava Slovenaca na svetojeronimske ustanove u Rimu, HZ XXI—XXII, 1968—69, 197—211; Neki arhivski materijali o ustanovama sv. Jeronima u Rimu, HZ XXIII—XXIV, 1970—71, 347—361; Križanićev rodni kraj i rod Križanića u njegovim spisima i suvremenim zapisima, HZ XXV—XXVI, 1972—73, 343—368; Biografska pozadina Križanićevih djela. Život i djelo J. Križanića, Zagreb 1974, 35—104; L'autographe de l'ouvrage de Križanić Bibliotheca Schismaticorum Universa des archives de la Congrégation du Saint Office a Rome, Orientalia Christiana periodica XXXIX, Rim 1973, Fasc. 1, 131—161.

skoj historiografiji i značenju njegova djela pisao je J. Šidak,²⁴³ a A. L. Goljdberg prikazao je Križanićevo značenje za Rusiju i njegovo proučavanje u ruskoj historiografiji. On je sastavio i iscrpnu bibliografiju literature o Križaniću.²⁴⁴ A. Vidaković je istraživao Križanićeve rad na području glazbe.²⁴⁵ I. Golub je proučavao Križanićeve teološke poglede.²⁴⁶ Filozofske, gospodarske i politološke aspekte Križanićevih djela razmatrali su R. Pavić,²⁴⁷ A. Pažanin,²⁴⁸ J. Badalić,²⁴⁹ Z. Baletić²⁵⁰ i N. Rendulić.²⁵¹ M. Moguš i J. Hamm proučavali su Križanićeve jezik.²⁵²

Tristogodišnjica izlaska djela »De Regno Dalmatiae et Croatiae« (1666) znamenitog hrvatskog historičara Ivana Luciusa-Lučića bila je povod da se svestranije istraže njegov život i djelo. Lučićev život, rukopise i veze sa suvremenicima prikazao je M. Kurelac.²⁵³ Isprave iz doba narodnih vladara u Lučićevu djelu obradili su J. Stipišić i M. Šamšalović,²⁵⁴ a njegov prikaz povijesti Dubrovnika J. Lučić.²⁵⁵ F. Čulinović²⁵⁶ i A. Cvita-

²⁴³ J. Šidak, Prinos A. Lj. Goljdberga proučavanju Jurja Križanića, HZ XIX—XX, 1966—67, 570—572; Prinosi Ivana Goluba proučavanju Jurja Križanića, HZ XXI—XXII, 1968—69, 584—586; Problem Jurja Križanića u hrvatskoj i srpskoj literaturi, HZ XXIII—XXIV, 1970—71, 147—178; Juraj Križanić i značenje njegova djela, Nastava povijesti 1972, 4, 44—50; Počeci političke misli u Hrvata — J. Križanić i P. Ritter Vitezović, Naše teme XVI, 1972, br. 7—8, 1118—1135.

²⁴⁴ A. L. Goljdberg, Juraj Križanić i Rusija, HZ XXI—XXII, 1968—69, 259—281; Juraj Križanić u ruskoj historiografiji, HZ XIX—XX, 1966—67, 129—140; Bibliografija o Jurju Križaniću, HZ XXI—XXII, 1968—69, 513—528, i, dopunjeno, u zborniku Život i djelo Jurja Križanića, Zagreb 1974.

²⁴⁵ A. Vidaković, »Asserta Musicalia« (1656) Jurja Križanića i njegovi ostali radovi s područja glazbe, Rad JAZU 337, 1965, 41—160.

²⁴⁶ J. Golub, Križanićevo teološko poimanje zblivanja, Život i djelo J. Križanića, Zagreb 1974, 105—129.

²⁴⁷ R. Pavić, Neki političko-geografski i geopolitički aspekti u djelima Jurja Križanića, isto 130—169.

²⁴⁸ A. Pažanin, Pojam mudrosti u filozofiji Jurja Križanića, isto 1974, 7—14.

²⁴⁹ J. Badalić, Gospodarsko-politički pogledi Jurja Križanića, isto 152—169.

²⁵⁰ Z. Baletić, Politička ekonomija Križanićeve »Politike«, isto 170—203.

²⁵¹ N. Rendulić, Juraj Križanić — jedan od preteča teorije lokacije, isto 204—211.

²⁵² M. Moguš, Juraj Križanić kao jezikoslovac, Kolo 10, 1968, 356—362; Križanićevi naglasci, Život i djelo Jurja Križanića, 239—246; J. Hamm, Prosodijski sistem Križanićeva govora, isto, 212—238.

²⁵³ M. Kurelac, Suvremenici i suradnici Ivana Lučića, ZHI JAZU VI, 1969, 133—142; »Illyricum hodiernum« Ivana Lučića i ban Petar Zrinski, isto, 143—154; Lučićev autograf djela »De regno Dalmatiae et Croatiae« u Vatikanskoj biblioteci i drugi novootkriveni Lučićevi rukopisi, isto, 155—168; Bibliografija o Ivanu Luciusu-Lučiću i njegovom djelu (Opis djela I. Lučića i literatura o njemu), isto 169—180.

²⁵⁴ J. Stipišić, Tragom jedne bilješke Ivana Luciusa o jednoj hrvatskoj vladarskoj ispravi, isto, 75—96; M. Šamšalović, Isprave iz vremena hrvatskih narodnih vladara u djelu Ivana Luciusa-Lučića, isto, 61—74.

²⁵⁵ J. Lučić, Povijest Dubrovnika u djelima Ivana Luciusa, isto, 115—132.

²⁵⁶ F. Čulinović, Trogirski statut i rad Ivana Lučića na njemu, isto, 1969, 11—32.

nić²⁵⁷ izložili su Lučićev rad na trogirskom pravu, a V. Gortan njegova nastojanja oko izdavanja Petronijeve Trimalhionove gozbe iz Trogirskog kodeksa.²⁵⁸

U prilogima V. Filipovića,²⁵⁹ K. Krstića²⁶⁰ i Š. Balla²⁶¹ izneseni su neki novi pogledi na ličnost i djelo Matije Vlačića-Flaciusa, istaknutoga crkvenog reformatora iz Istre.

V. Bazala je prikazao životni put Andrije Dudića, istaknutog hrvatskog političara iz XVI stoljeća,²⁶² a M. Gjivoje i P. Giunio pisali su o diplomatu Jakovu Baničeviću koji je djelovao na početku XVI stoljeća.²⁶³

Djelatnost istaknutog fizičara i crkvenog reformatora, splitskog nadbiskupa Rabljanina Markantuna de Dominis (1560—1624) privukla je u posljednje vrijeme pažnju najviše zbog ideja izloženih u njegovu djelu »De republica ecclesiastica« (London 1617). Odlomke iz tog djela i njegove brošure iz 1616. o razlozima emigracije u Englesku preveo je V. Gortan.²⁶⁴ Dominisove ideje o uspostavljanju mira u Evropi prikazao je I. Supek,²⁶⁵ a njegovu djelatnost kao fizičara Ž. Dadić.²⁶⁶ O teološkim shvaćanjima Dominisa pisao je J. Turčinović.²⁶⁷ Bibliografiju o Dominisu prikupio je Š. Jurić.²⁶⁸

Život i rad istaknutog humanista iz XVII st. Ivana Paštrića istraživao je I. Golub.²⁶⁹ B. Krmpotić prikazao je život i književni rad Mateše Ku-

²⁵⁷ A. Cvitanić, Lučićev doprinos poznavanju trogirskog prava u njegovom Memorije istoriche di Tragurio, isto, 33—44; Trogiranin Ivan Lučić kao pravni historičar, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu IV, 1966, 7—14.

²⁵⁸ V. Gortan, Ivan Lučić i Trogirski kodeks Petronijev, ZHI JAZU VI, 1969, 109—114.

²⁵⁹ V. Filipović, Vlačić kao osnivač hermeneutike, Susreti na dragom kamenu III, Pula 1971, 9—17

²⁶⁰ K. Krstić, Pitanje slobodne volje u kršćanstvu i Matija Vlačić, isto, 28—36.

²⁶¹ Š. Balla, Značenje Flaciusove Povijesti kršćanstva (Magdenburške centurije), isto, 44—53.

²⁶² V. Bazala, In capite et in membris, Kolo 4, 1965, 405—417.

²⁶³ P. Giunio, Jakov Baničević — znamenita ličnost političkog i kulturnog života Evrope, ZOK I, 1970, 91—96; M. Gjivoje, O vezama između Erazma Roterdamskog i Jakova Baničevića, isto 97—98.

²⁶⁴ V. Gortan, Prijevod iz djela Marka Antonija de Dominisa s uvodom prevodioca, EM 5—6, 1967, 88—110; Dominisovo djelo »De republica ecclesiastica«, Kolo 1968, br. 1—2, 18—37.

²⁶⁵ I. Supek, Marko Antonije de Dominis — poruka mira, EM 5—6, 1967, 111—116.

²⁶⁶ Ž. Dadić, Rad Markantuna Dominisa na problemima fizike, isto, 124—125.

²⁶⁷ J. Turčinović, Markantun de Dominis iz teološke perspektive, isto, 119—123.

²⁶⁸ Š. Jurić, Građa za bibliografiju Markantuna de Dominisa, isto, 133—140.

²⁶⁹ I. Golub, Rukopisna ostavština Ivana Paštrića u Vatikanskoj knjižnici (Fondo Borgiano latino), AV XI—XII, 1968—69, 405—426; Ivan Paštrić. Prinosi za životopis Ivana Paštrića (1636—1700), Poljički zbornik I, Zagreb 1968, 205—230; Ivan Paštrić i njegovi suvremenici. Prinosi za povijest veza I. Paštrića (1637—1708) sa suvremenicima. Kačić IV, Split 1971, 161—169.

hačevića, predstavnika pobunjenih brinjsko-ličkih krajišnika, osuđenog 1746. na doživotnu robiju.²⁷⁰

Manji prilog biografiji prvog hrvatskog historičara Dinka Zavorovića s novim podacima napisao je A. Šupuk.²⁷¹ Političke poglede Pavla Rittera Vitezovića, pored J. Križanića, prikazao je J. Šidak,²⁷² a M. Marković Vitezovićev kartografski rad.²⁷³ O radu na djelu »Illyricum sacrum« pisali su H. Morović²⁷⁴ i J. Lučić.²⁷⁵

J. Šidak je, poslije N. Žica, ponovo izdao hrvatsku kroniku (1749—62) A. B. Krčelića i ocijenio njeno mjesto u Krčelićevu historiografskom radu.²⁷⁶ Uz kraći prikaz, O. Šojat je tiskala nekoliko odlomaka iz Krčelićeva kajkavskog djela »Življenje blaženoga Gazotti Augustina, zagrebečkoga biskupa«.²⁷⁷

U posljednje vrijeme objavljeno je više monografija i radova o povijesti Katoličke crkve u Hrvatskoj. Napisana od crkvenih lica koja ocjenjuju ulogu crkve sa svoga posebnog stanovišta, ta djela donose mnogo podataka i pridonose rješavanju nekih znanstvenih problema. Napose treba spomenuti monografije J. Buturca o katoličkoj crkvi u Slavoniji u doba Turaka,²⁷⁸ K. Jurišića o katoličkoj crkvi na biokovsko-neretvanskom području u doba Turaka²⁷⁹ i S. M. Džaja o franjevcima u Bosni na kraju XVIII i početku XIX stoljeća,²⁸⁰ J. Turčinovića o Krsti Pejkiću (1665—1731),²⁸¹ J. Burića o senjsko-modruškoj biskupiji u prvoj pol. XVII stoljeća²⁸² i radove M. Vanina o isusovcima.²⁸³ O povijesti Pravoslavne crkve u Hrvatskoj pisao je D. Kašić.²⁸⁴

²⁷⁰ B. Krmpotić, Mateša Antun pl. Kuhačević (1697—1772), SZ I, 1965, 165—172; Popratne riječi uz »Narikovanje« Mateše Kuhačevića, isto IV, 1969—70, 325—331.

²⁷¹ A. Šupuk, Sitniji prilozi biografiji prvog hrvatskog historioografa, Zadraska revija XVII, 1968, 149—152.

²⁷² J. Šidak, Počeci političke misli u Hrvata — J. Križanić i P. Ritter Vitezović, Naše teme XVI, br. 7—8, 1972, 1118—1135.

²⁷³ M. Marković, Pavao Vitezović kao kartograf, SZ I, 1965, 160—164.

²⁷⁴ H. Morović, Sa stranica starih knjiga, Split 1968, 125—140.

²⁷⁵ J. Lučić, Daniele Farlati (1690—1773). U povodu 200. godišnjice smrti. HZ XXV—XXVI, 1972—73, 229—241.

²⁷⁶ J. Šidak, Hrvatska kronika Baltazara Adama Krčelića 1749—1762, Kaj IV, 1971, br. 5, 31—75.

²⁷⁷ O. Šojat, Baltazar Adam Krčelić kao pisac djela na kajkavskom književnom jeziku, isto, 20—30.

²⁷⁸ J. Buturac, Katolička crkva u Slavoniji za turskog vladanja, Zagreb 1970.

²⁷⁹ K. Jurišić, Katolička crkva na biokovsko-neretvanskom području u doba turske vladavine, Zagreb 1972.

²⁸⁰ S. M. Džaja, Katolici u Bosni i zapadnoj Hercegovini na prijelazu 18. u 19. stoljeće. Doba fra Grge Ilijića (1783—1813), Zagreb 1971.

²⁸¹ J. Turčinović, Misionar Podunavlja Krsto Pejkić, Zagreb 1973.

²⁸² J. Burić, Le Diocesi di Segna e di Modrussa durante l' episcopato di Giovanni Antonio Benzoni (1730—1745), Rim 1968.

²⁸³ M. Vanino, Isusovci i hrvatski narod I. Rad u XVI stoljeću, Zagrebački kolegij, Zagreb 1969.

²⁸⁴ D. Kašić, Srbi i Pravoslavlje u Slavoniji i sjevernoj Hrvatskoj, Zagreb 1967; Srpski manastiri u Hrvatskoj i Slavoniji, Beograd 1971.

Povijest franjevačkih samostana obrađuje J. A. Soldo,²⁸⁵ a F. E. Hoško povijest franjevaca u Banskoj Hrvatskoj u XVII i XVIII stoljeću.²⁸⁶

U proteklom razdoblju posvećeno je dosta pažnje proučavanju razvoja visokoškolske nastave u Hrvatskoj. N. Klaić je obradila razvoj isusovačke gimnazije i akademije u Zagrebu (1660—1773).²⁸⁷ O počecima visokoškolske nastave pisao je V. Bazala.²⁸⁸ Povijest Kraljevske akademije nauka (1773—1850) obradio je J. Šidak,²⁸⁹ a osnutak i razvoj Pravnog fakulteta u Zagrebu i kameralno-političkog studija u Varaždinu obrađivali su V. Bayer,²⁹⁰ E. Pusić,²⁹¹ S. Štampar²⁹² i Z. Herkov.²⁹³ M. Pandžić je objavio izvore o dodjeljivanju sveučilišnih prava isusovačkoj akademiji u Rijeci (1633).²⁹⁴

Razvoj školstva u Slavoniji u XVIII i XIX stoljeću prikazao je K. Tkalc,²⁹⁵ dok je F. Potrebica obradio povijest požeške gimnazije 1699—1760.²⁹⁶ O franjevačkoj gimnaziji u Sinju pisao je S. Petrov,²⁹⁷ a V. Štefanić o srednjoj školi na Krku.²⁹⁸

²⁸⁵ J. Soldo, Samostan Majke od milosti na Visovcu. Prilozi upoznavanju prošlosti, Kačić II, Split 1969, 155—238; Franjevački samostan u Karinu, isto VI, 1974, 5—39.

²⁸⁶ F. E. Hoško, Franjevačka obnova u sjevernom dijelu Banske Hrvatske sredinom XVII stoljeća, isto IV, 1971, 83—103; Organizacija filozofske i teološke nastave na visokim školama provincije sv. Ladislava u razdoblju postridentinske obnove, isto VI, 1974, 53—70.

²⁸⁷ N. Klaić, O postanku zagrebačkog sveučilišta, Zagreb 1969; Neacademia Zagrabiensis (1669—1773), Spomenica u povodu proslave 300. godišnjice Sveučilišta u Zagrebu I, 1969, EM 11, 1970, 126—135; Još jednom o tristotoj obljetnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu (Povodom napisa V. Bazale), Kritika 11, 1970, 254—256.

²⁸⁸ V. Bazala, Preteče, osnutak i razvoj Sveučilišta u Zagrebu do 1918. godine, ZHŠP 2, 1965, 51—62; O 300-godišnjici zagrebačkog sveučilišta, Kritika 8, 1969, 642—644.

²⁸⁹ J. Šidak, Regia scientiarum Academia, Spomenica u povodu proslave 300. godišnjice Sveučilišta u Zagrebu I, Zagreb 1969, 49—78.

²⁹⁰ V. Bayer, Osnivanje Pravnog fakulteta u Zagrebu (god. 1776) i njegovo definitivno uređenje (1777), ZPF u Zagrebu XIX, br. 2, 1969, 221—278; Političko-kameralni studij u Hrvatskoj u XVIII stoljeću (1769—1776), ZPF u Zagrebu XVII, br. 2, 1967, 207—247.

²⁹¹ E. Pusić, Političko-kameralne nauke u 18. stoljeću i Joseph Sonnenfels, Varaždin u XVIII stoljeću i političko-kameralni studij, Zagreb—Varaždin 1972, 121—151.

²⁹² S. Štampar, Ekonomska politika i financijska nauka Josepha von Sonnenfelsa, isto, 153—167.

²⁹³ Z. Herkov, Financijska znanost kao predmet visokoškolske nastave u Hrvatskoj do polovice 19. stoljeća, ZPF u Zagrebu XX, 1970, br. 1, 49—64.

²⁹⁴ M. Pandžić, Počeci sveučilišta u Rijeci. Dobivanje sveučilišnih prava na isusovačkoj akademiji (1633). Dometi, 1973, 1—2, 28—37.

²⁹⁵ K. Tkalc, Prosvjetni razvitak (školstvo) Slavonije u 18. i 19. stoljeću, Zbornik radova I znanstvenog sabora Slavonije i Baranje, 1970, 669—708.

²⁹⁶ F. Potrebica, Požeška gimnazija od osnutka do formiranja Academiae Poseganae (1699—1760) ZHŠP 6, 1971, 29—39.

²⁹⁷ S. Petrov, Franjevačka klasična gimnazija u Sinju, Sinjska spomenica 1715—1965, Sinj 1965, 177—188.

Stanje pavlinskih knjižnica u Novom Vinodolskom i Crikvenici prema popisima iz 1662. i 1761. prikazao je M. Bošnjak,²⁹⁹ H. Morović i P. Galić prikazali su povijest biblioteka u Splitu i Zadru.³⁰⁰

Razvoj zdravstva i povijest medicine u Hrvatskoj proučavali su L. Glesinger,³⁰¹ R. Matejčić,³⁰² M. Matejčić³⁰³ i H. Tartalja.³⁰⁴ Dje latnost zadarskog liječnika i učenjaka Federika Grisogona (1472—1538) obrađena je u posebnom zborniku priložima S. Antoljaka,³⁰⁵ M. D. Grmeka,³⁰⁶ E. Stipančića,³⁰⁷ Ž. Dadića,³⁰⁸ B. Belicza³⁰⁹ i V. Dugačkog.³¹⁰

Josip Adamček

III. POVIJEST DUBROVAČKE REPUBLIKE

1) Objavljivanje izvora

Historijski arhiv u Dubrovniku nije izvor samo za proučavanje prošlosti Dubrovačke Republike; on je temelj i za dobivanje podataka koji se odnose na povijest balkanskih naroda te država jadranskog i mediteranskog kruga. Dosad se objavilo prilično građe iz njegovih fondova. Ipak, potrebno je i dalje tiskati dokumente iz najvažnijih njegovih serija: zapisnike vijeća, zakonske knjige, statute teritorijalnih jedinica, važnije pomorske odredbe itd. U različitim

²⁹⁸ V. Štefanić, Historijski podaci o srednjoj školi na Krku (XV—XIX st.), Krčki zbornik III, 1971, 11—33.

²⁹⁹ M. Bošnjak, Knjižnice pavlina u Crikvenici i Novom Vinodolskom, JZ VII, 1969, 461—503.

³⁰⁰ H. Morović, Povijest biblioteka u Splitu I, Zagreb 1971; P. Galić, Povijest zadarskih knjižnica, Zagreb 1969.

³⁰¹ L. Glesinger, Psihijatrijske koncepcije u hrvatskoj medicini XVI—XIX stoljeća, RGPN II, 1965, 171—207; Povijest zdravstva u Senju, SZ III, 1967—68, 222—255.

³⁰² R. Matejčić, Neki momenti u organizaciji zdravstvene službe u Rijeci polovinom XVIII stoljeća, Acta historica MPHV IX, br. 1—2, 1969, 133—140.

³⁰³ M. Matejčić, Osvrt na uredbe o zdravstvenoj službi u Senju tokom XVII stoljeća, Acta historica MPHV VIII, br. 1—2, 1968, 11—15; Neki podaci o barkskim liječnicima — kirurzima u XVIII stoljeću, Acta Historica MPHV IX, Br. 1—2, 1969, 141—146.

³⁰⁴ H. Tartalja, Ljekarnički gremij Hrvatske i Slavonije, RGPN II, 1965, 145—159.

³⁰⁵ S. Antoljak, »Artium et medicinae doctor« Federik Grisogon, njegova obitelj i javno djelovanje u Zadru, Zbornik radova o F. Grisogonu, Zadar 1974, 27—54.

³⁰⁶ M. D. Grmek, Životna staza zadarskog učenjaka Federika Grisogona, Isto 55—70.

³⁰⁷ E. Stipančić, Matematički pogledi Federika Grisogona, Isto, 71—94.

³⁰⁸ Ž. Dadić, Grisogonovo rješenje problema plime i oseke mora, Isto, 95—102.

³⁰⁹ B. Belicza, Medicinska shvaćanja Federika Grisogona, Isto, 103—112.

³¹⁰ V. Dugački, Federik Grisogono i kužne bolesti, Isto, 113—122.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA XXXI—XXXII

1978—1979

Redakcijski odbor:

IVAN KAMPUŠ
BERNARD STULLI
JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE
SAVEZ POVIJESNIH DRUŠTAVA HRVATSKE
ZAGREB